

Iső kötet.

XI. dík füzet.

B á n k b á n,

eredeti történeli dráma 5 felvonásban; írta **Katona József**.

Személyek:

II. Endre, magyarok királya.	Miklálbán)	Melinda bátyjai.
Gertrud, királyné.	Simon bán)	
Béla	Egy zászlós.	
Endre } kis gyermekeik.	Petur bán, bihari főispán.	
Mária }	Myska bán, a királyfiak nevelője.	
Otto, Berchtold merániai herceg fia, Gertrud testvéröccse.	Solom mester, fia.	
Bánk bán, Magyarország nagyura.	Bendeleiben Izidóra, turin-giai lány.	
Melinda, felesége.	Egy udvaronc.	
Soma, fiacskájok; az udvarnál.	Biberach, kalandor lovag.	
	Tiborc, paraszt.	

Udvari asszonyok. Lovagok. Békétlenek. Katonák. Jobbágyok.

(Történt 1213dik esztendő vége felé.)

Első felvonás.

(Keskeny szoba.)

Első jelenet.

Otto. Biberach.

Otto (örömmel vonja be Biberachot.)

Ah, Biberach, örvendj! bizonynal az Enyim fog ő — az a szemérmes angyal — Enyim fog ő lenni, kiért sokat Olly nyughatatlan szívvél éjszakáztam! Oh Biberach, enyim bizonynal ő!

Biberach.

Hm, hm, ugyan bizony! — Melinda? Jó!

Otto.

Oh milly hideg! — Mit is beszélék én Ezen megúnt fagyos vitéz üres Szívének, a ki eddig sem tudá azt, Hogy mit tegyen forróan érzeni.

Biberach.

Ej, sőt igen nagyon tudom, kegyes Herceg; ha csak reá találok is Gondolni, könybe lábbad a szemem, Ollyan nagyon tudom heves szerelmünk Áldott javát savát megerzeni.

Otto.

Hallgass! — de még is — halljad csak: Melinda, Oh adsza halhatatlan életet, Vagy csak szünetlen álmot, ég! — Örök Mindenható! ha hogy Melinda, hold — Endymion lehessek általa. — — Halljad csak: ő — Melinda szánakoz Rajtam, midőn komor tekintetem Tartom szegezve rajta, ezt sohajtván: „Mért nem maradtam én hazámban“ —

Biberach.

Ej,

Inné az ördög ássa még ki, hogy Szeret.

Otto.

De sirt, midőn valék vele — Sirt, Biberach!

Biberach.

Nevetni, vagy pedig Könyezni, az mindegy az asszonyoknál.

Otto.

Ugy, ugy; de a szemem közé se néz —

Biberach.

Páh, milliom! midőn nekem Luci Nem néz szemem közé, előre már Tudom, Lucim megint csalárdkodik; Jó hercegem, vigyázz! talán világnál Utálat a szerelme — és ha nem; mint Bánk hitvesétől meglesz a kosár.

Otto.

Akkor Melindáról lemondok, és

Szinlett feláldozásom annyival
Jobban kötöz szívéhez. Oh, bizony
Egy asszony álma vajmi gyöngé a szép
Húségrül, és — Melinda is csak asszony.

Biberach.

De Bánk — az áldozat kipótoló — ?

Otto.

Ej, őt majd a nagyúri hivatal —

Biberach.

El fogja úgy é majd vakítani? —
Oh, jó uram, csalatkozol! szerelmes
Bánk bán szemének illy titok nehéz.

Otto.

És még ma kell, hogy ő enyim legyen!
Szerelmet érzek én, s csak az merithet
Vég nélkül édes Elysiumba, hol
Önnön szerelmünk enkirálynékné,
Szép életünk világa, valódi jó,
Forrása annak a mi nagy, koporsó
Űrében élet, és kívánt jövendőnk
Egyetlenegy kezesse — az, de az! —

Biberach.

Kárával a szegény hitesnek? Oh,
Te elragadtató szerelem te! a
Melly Éva esábitója volt, ugyan
Illyen szerelmet érezett az a
Kigyócska. Prosit a fölöstököm!

Otto.

Embertelen! most oktatásra nines
Szükségem.

Biberach.

Ej, herceg, hiszen — na — jó.

Otto.

Távozz előlem —

Biberach.

Imhol a királyné — —

Gertrud (belép.)

Ottó, na jőj! látod, leereszkedem,
S magam jövök hozzád; de mondhatom
Neked, hogy ez ma udvaromban az
Illy esztelenkedések közt utolsó
Fog lenni: mert azért, hogy a király
Utáni bánkodásimat kiverjem
Fejemből, avagy téged, hercegem,
Örvendezőbbé tégyelek — soha
Jobbágyaim kedvét nem áldozom fel! —
Te holnap útazol —

Otto (dörömgöve.)

Csak céloamat

Érjem — ha a pokolba is — megyek.
(El Gertruddal.)

Biberach.

Ej, ej, kegyelmes ur, vigyázz, vigyázz; mert
Egy illy keszeg sovány fiút az izmos
Bánk bán — bajúsza egy végére tűz. (Utánok el.)

Változás.

(Vendégszoba. Több asztalon italok; gyertyák; gyakran jó be néhány vendég, iszik s ismét megy. Kivül tánczene, melly helyel helyel megszűnik.)

Második jelenet.

Simon. Mikhál (egy asztalkánál szundikál.)

Simon (belép.)

Hm, hátha még is ugy lehetne? Furesa! (Meglátván Mikhált.)

Ej, lássa bár az ember, ez bizony
Alszik megint! — Na bátyám! ébredézz!
Ki s bejárnak emberek, s réad mosolygva
Nézdelnek. (Mellé ül.)

Mikhál (felveti szeméit s kezét nyújtja Simonnak.)

Ősz hajam vagyok, Simon,

Jó lélekismeretem: azért biz én
Nem gondolok velök.

Simon.

De még is, én

Velem csak fogsz irtítni egy pohárt?

Na — a bojóti Mortundorfok! (Pohárt emel.)

Mikhál (eszmélkedve, kezét mellére nyomja, és solajt.)

Ah,

Hazám! szerette jó hazám, Bojót!

De vége! már nekik is — jó éjszakát!

(Felkapván az ezüst pohárt.)

No éljetez fen ott, bojótiak!

Ott, ott van élet; itt csak éjszaka. (Iszik.)

Simon.

De hátha még is ugy lehetne itt is?

Mikhál.

Ollyan csodálatos hangon felelsz,
Simon, reménylész? — Ej, jó éjszakát!

Simon.

Nem gyötrelek, Mikhálom, hát vele.
Még gyóntatómna is csak esküvés
Alatt nyilatkozthatnám ki; de
Neked — neked Mikhál, nem: én atya
Vagyok.

Mikhál (feláll.)

Simon!

Simon.

Tán kétségeskedel?

Negyvenhat esztendősnél nem vagyok
Több —

Mikhál.

Oh, Simon, nem hal ki a bojóti
Gróffaj! Spanyol hazánkba vissza kell
Mennünk — csak ott kell a bojóti fajnak
Zöldelni —

Simon.

Vagy Magyarországhban. Magam
Is gondolám már, s elvégeztem azt,
Hogy minden országból Bojóra vinném;
De itt nem aljasul el a spanyol —

Elég, ha mind megannyi jó magyar
Háznépnek ők lehetnek törzsöki.

Mik h á l.

Ők?

Si m o n.

Hét fű.

Mik h á l (elszomorodva leül.)

De már ez csúnya tréfa.

Si m o n.

Hallgass meg engem; tegnap este a
Vadászaton egy őzet kergeték,
És — egy banyát találtam. Ó alig
Látott meg engem, és leroskadott
Térdére, és tudtomra adta, hogy
Feleségem immár megszült. Szinte el-
Indultam, a midőn hatot felém nyujt.
Oh, légy kegyelmes, ugymond, asszonyodhoz!
Ó egykor egy szegény koldus személyt
Elkergetett magától, s becsstelennek
Nevezte, mert kettős szülőltje volt:
Hogy most az istenség adott hetet
Neki, nyomban emlékébe jött az, a mit
Mondott. Megindulván azon, ne hogy
Feslettnék ítéltessek, egy fiát
Megtart magánál — a többit, hogy öljem
Meg, azt parancsolá —

Mik h á l.

Tigrisanya!

Si m o n.

Megesketém, és titkon általa
Neveltetem mindnyáját.

Mik h á l.

Hát az anyjok?

Si m o n.

Mindig keservesen zokog, midőn
Az egyet a kezébe fölveszi, és
Nem tudja még, hogy én tudom, miért sir?

Mik h á l.

Aztán mi lesz?

Si m o n.

Akkor fogom mutatni csak, hogy ő
Haljon meg akkor — de örömébe haljon.
Minő öröm lesz ez! Már elhagyom
Endrének udvarát, s velők leszek.
Mik h á l, miért sirsz oly keservesen?

Mik h á l.

Nem hal ki a bojóti nemzetem!

Si m o n.

Nem. Nem. De hát ne sirj!

Mik h á l (pohárt kap.)

Öröm miatt. —

Ott cimbalom, síp, hárfa, zengenek:
Ott azt hiszik, hogy ők örvendenek —
Nem, nem, csak egy az, a ki itten örvend,
Mik h á l az, a bojóti. (Iszik.)

Si m o n.

Nézd, ezek nem.

Harmadik jelenet.

Vendégek (jönnek vegyest békétlenekkel, kik komoran
leülnek, isznak.) Előbbieik.

Simon (Mik h á l mellé ülván, poharat tölt.)

Nézd, mintha orra vére folyna, ugy
Kullog be némellyik. Manó vigye
Vigságtokat, hol a szabad magyar
Érzés az itt erőtetett feszesség
Láncába kénytelen harapni.

Egy békétlen (rosz kedvvel nyujtja poharát egy-
nek összeütésre.)

Na! —

Negyedik jelenet.

Előbbieik. Petur bán.

Petur (belép, vadon körülnéz, Simon mellett székre
veti magát.)

Igy? — Ördög és pokol! Bizony majom
Mind egyrül egyig. — Oh, te szép nevű
Magyar!... Magyar? — Hej, félre oktalan
Aggódalom! mit használ itten a fog-
Csikorgatás? (Főbe üti magát.) Bolondos agyvelő!
Szabad kívánna lenni mindenik,
És torkukon kegyes nagyasszonyuk
Sült föttje oly mohón rohan le, hogy
Majd szinte megfuladnak. Lényalóvá
Lettél dicső Árpád gyümölcse te?

Si m o n.

Bán, hát mi lelt?

Mik h á l.

Petur, nem vagy magad,
Nyelvedre vigyázz.

Petur.

Úgy? igaz — helyes. —
Mik h á l, Simon, miért spanyol hazátok-
Bojótotokban nem maradtatok?

Mik h á l.

Csitt, csitt! ez itt (szívére mutat) sebet ver. Oh
fiam!

Si m o n.

Ember, belőled a rossz lélek ordít!
Ott élni nem lehet nekünk. Spanyol-
Ország halálos ágyában nyögött
Ránk nézve, hogy kiléptünk abbul egykor;
Azóta meghalt.

Mik h á l.

Meg bizony. De csak
Békével —

Petur.

Átkozott jámbor te! Ki
Békével? Én talán? Ég és pokol!
A békes mind bolond; s az is bolond, ki
Békételen: de én békételen
Még sem leszek, míg nem bolondulok meg.
Oh célra! célra! így különben egy
Bárányi békesség — mi több, maga

Epét okádna itt a békeséges
Türés, kiáltva, ördög és pokol!

Mik hál.

De ember! Ej, eredj, eredj haza,
Aludd magad ki — menj, menj!

Petur.

Én?

Mik hál.

No leg-

Alább beszélj hát egy kicsinyt alantabb
Hangon: az emberek néznek —

Petur (felugrik, de ismét leül.)

Ki? Hol? —

Na, jó! — Nem is beszélek — még csak egy
Szócskát se. Mindenik kimondatott szó
Hazug, s az emberekben nyargaló
Tüdő csak a hazudság ördögének
Lakása. Igy ni! (Az asztalra könyököl.) Hallgatok.

Mik hál.

S kiált

Jó éjszakát!

Petur.

Jó éjszakát? Igen —

Majd a midőn egy nemzetség kipusztul;
Vagy csontjaimmal a meráni gyermekek
Tekézni fognak, — akkor. — Most pedig
Hallgatva — még ma néma leszek, mikép
Karthausi. Oh, mikép tekinté
Le ránk! csak a merániakra néz.
Bámulja a harisnyát — a magyar
Csak hátul áll, s sohajt az illy hazánk
Nagyasszonyán. Haj! istenemre, leg-
Alább csak egy vidám tekintetet
Mutatna hát, ha színbül is; nem érne
Olyan nagyon szívére a magyarnak! —
Ő is meráni! —

Simon.

Hát honnét akarsz

Már most barátokat? midőn sem a
Meráni, sem pedig magyar — —

Petur.

Ki mondta

Azt? Én, s meráni?! Hát mikor nevezte
Testvérnek a tűz a vizet? — Csupán
Csak bennetek van még egyetlenegy
Bizalmam! A ti húgotok.

Mik hál, Simon.

Melinda?

Petur.

Felesége a nagyurnak: ő vele
Kedvére játszik, és ti húgotokkal.

Mik hál.

Szegény teremtés vagy, ha célodat
Csak asszony által gondoldod kivinni! —
Hát nemzeted? —

Petur.

Ne ingerelj föl! — Oh,
A nemzet! — A hány fő, szintannyi ész. —
Kényes becsülete, mint a köntöse —

Sértsd meg csak, összetörni kész; de adj
Neki hirtelen vagy egy jó szót, s világot
Teremtve összerontja ellenségedet. —
Nézzétek, — itt is — ott is — ugy kíválnak
A többi lényalók közül, mikép
Egy medve több vakondokok közül.
Nem méreg az, melly őket olly komorrá
Teszi — bánat az, hogy bort adnak nekik;
De a mi egy fillérbe sem kerülne —
Jó szót, figyelmet, nem találnak itt.

Ötödik jelenet.

Előbbiek. Myska bán (egy lovaggal jó.)

Myska (üres ivóasztalhoz megy s tölt.)
Ugy, ugy, vitéz ur: a magyar bor ollyan,
Mint a magyar barátság — mentül öbb,
Annál erősebb. (Leülnek.)

Petur (boszankodva néz reá.)

Hogy ha nem dohos.

Mik hál.

Csak a delogra mostan —

Petur.

Ah! soká jó.

Mik hál, Simon.

Kit vársz?

Petur.

De el fogjátok é hát hinni?

Mik hál, Simon.

Szólj!

Szólj!

Petur.

A nagyúrt.

Mik hál.

Bánk bánt?

Petur.

Na csak ne olly

Csodálkozást! — Utána küldtem egy jó
Futó legényt titokban. Lásza meg,
Hogy itt mik esnek.

Simon.

Petur, Petur!

Petur.

Csitt! — Nektek errül egy kukkot se kell
Ám tudni. Nagy — nagy a mi fen forog
Játékon: a haza, és Melinda.

Mik hál, Simon (hirtelen az asztalon át Petur kezét megkapják.)

Mit?

Melinda, mondd? —

Myska (poharat emel.)

A mi nagy királynénk!

Vendégek.

Éljen sokáig!

Petur (vad tekintettel, s vérrel forgó szemmel fölugrik, öklével süvegét szemére nyomván ordítja.)

A magyar szabadság! (Iszik.)

Békétlenek (felugorván, dörömbölve viszonozzák.)

Éljen soká!! (Myska és a vendégek bámulnak.)

Egy udvaronc.

Utolsó tánc! (El.)

Mind.

Jerünk! (Elmennek.)

Hatodik jelenet.

Petur. Bánk.

Bánk (úti köntösben, zavarodva, szugolyban levő ajtócskában mutatja magát. Nemes méltóság; mindenben gyanakodó tekintet; elfojtott tűz, mely minden pillantatban kitörni láttatik, és minden körülmény azt árulja el, hogy mindig nagyobbul indulat dühöng belőlről.)

Petur (meglátván Bánkot, hátul marad.)

Bánk (miután mind eltakarodtak, előre siet.)

Petur! Hah! — Hogy mindent így kellett
Tatálnom! —

Petur.

Jaj, kegyes nagyur! sokat
Fogsz még te itt találni, a mi akkor
Nem volt, midőn elmentél. Oh, de hála;
Hogy itt vagy ismét. Orvosolj, ha tudsz.

Bánk.

Hazánk külön külön vidékein
Jajt, s bánatot találtam; s itt íme
Ellenkezőt találok, s nem tudom,
Mellyik tehet rémitőbbé. — Kojón
Táján találja engem a serény
Követ. Petur, miért hivattatál
Te engem vissza? még pedig titokban!

Petur (körül tekint.)

Titokba, bán, titokban — azonban szólni
Itt nem lehet — hiszen magad tudod; sőt
Látod, (gúnnyal) hogy egy jól megterített
Asztal legyekben nem szűkölködik.
Ezek donognak, és lehet talán, hogy
Még titkom is kidonganak —

Bánk.

Titok!

Petur (sugva)

Ugy van, kegyes nagyur, úgy van, titok
És még pedig sötétben —

Bánk (megijed.)

Bán!

Petur.

Te is

Bele vagy keverve, és ha veszteségre
Jó a dolog, tied lesz a nagyobb.

Bánk.

Bán! bán! hamar beszélj!

Petur.

Nem, oh, nagyur;

Mert azt kívánni, hogy megsugjanak
Mindent az emberek, csak annyit, mint
Abban találni kedvet, hogy ha sok

Irigye — ellensége van: pedig
Mindenkor a legördögébb nadály
A sugdosó maga, — én az nem vagyok; de
Jőj még ez éjjel — itt ha eloszlanak —
Házamhoz. A jelszónk leszen, Melinda! (El.)

Biberach (ki épen kevéssel előbb, mint valakit kereső, lépett be, a mint Bánkot meglátja, megjéjvedve szögletbe vonul, és Petur előtt kisuhan.)

Bánk (elkiáltja magát.)

Melinda!?! (Sok ideig nem tud szóhoz jutni.)

Az — Melinda — jelszavok!

Melinda szép mocsoktalan neve
Ma szemfödélül szolgált egy sötétben
Ólalkodó csoport között! — Titoknak
Lett zára a Melinda szabad neve!

Hetedik jelenet.

Bánk. Tiborc.

Tiborc (ugyanazon ajtón, mellyen Bánk, jött.)

Ni, boldog isten! még is ő biz az!

Bánk bán — nagyúr —!

Bánk.

Elárultattam?

Tiborc.

Én

Tiborc vagyok, kegyes nagyur — na, lám!

Bánk.

Tiborc — (Gondolkodva járkál.)

Tiborc.

Igen — mert, szólni kellene —
Nagy dolgokat —

Bánk.

Melindáról?

Tiborc.

Nem arról.

Bánk.

Nem!

Tiborc.

Lopni jöttem ide; mivel a szegény
Anyá s gyermekek, velem —

Bánk.

Na jól van — ugy.

Tiborc.

Oh, én szerelmes istenem! hiszen
Nem is figyelmez rám — Bán! — Bán! — nagyur!

Bánk.

Melinda! és mindig Melinda! — Szent
Név! égi s földi mindenem javát
Szorosán egybe foglaló erős
Lánc, úgy elomlott törhetetlen élted,
Hogy abbul a gazoknak is jutott? (Fellobban.)
Mennyben lakó szentséges atyám! ide
Mindentudásod égi csepeit!
Nekem — nekem, hogy e nagy fátyolon
Átlássak, és eszemmel a halandók
Szívébe nézhessek, mint a tükörbe.

Tiborc.

Nagyúr —

Bánk.

S ugyan továbbra láttak ők,
Mint a szerelmes? És azért futom
Be én az országot, hogy addig itthon
Fojtsák meg üdvösségemet? — Talán
Ez a királyos asszony azért tetéz
Munkákat a munkákra, hogy szemem
Elkábulásakor, szívemben, a ben-
Lakó becsületet megölje? Jaj! —
S most már ezen sötétben bujdosók
Volnának, a kik engemet bolond
Álmomba szánva háborítani
Ügyekszenek, s a végveszélybe forgó
Becsületem fölött rikoltanak:
„Bán, ébredesz; mert meglopattatik Bánk!”
Azonban — ezek talán csak úgy fogadt
Szolgái voltak egy veszett irigy
Embernek, a ki nyugodalmamat
Sajnálva, itt (szívére ver) szorongatást okozni,
S döböntni szívemet kívánta. (Megijed.) Meg-
Döbenni? ezt előttem egykor úgy
Fösték le, jól tudom, mint egyikét a
Lélek betegségének. — — — —
Az sem lehet, hiszen szünetlen ép! (Reszketve.)
Bánk! Bánk! te nem mered kimondani
Talán? Ki, csak ki! hogy kacagja a
Viszhang is árva gyöngösedet —

Tiborc.

Oh, szent teremő!

Bánk.

A szerelme-féltő

Bánk bán! (Kacag.) Tüdő, hazudsz!
(Fájdalommal fejt kezei közé szorítja.)
Mit nyughatatlanítsz, sötétes álom-
Kép! mit gyötörsz inceselkedő agyrém!?
Hát a világ egyik sarkátul a
Másik sarkig, szerelmeimben, én
Miért öleltem mindent egybe? mért
Mindent? miért te benned, oh Melinda!?
S egy ember — egy haszontalan por — az
Ütné ki őt az én karom közül?
Őt!? És ki lenne az? Ki lenne az? — —
Világot, itt! világot! (Hirtelen.) A sötétben
Ólálkodókhoz elmegyek. (El, merre jött.)

Tiborc.

Na, itt hágy. —

Ah! mintha jönnének — jönek — csak el! —
Éhezzenek, szegény férgek: nem ért
Még a lopáshoz ős Tiborc apátok.
(Rettegve Bánk után siet.)

Nyolcadik jelenet.

Otto. Biberach.

Otto.

Hamar — beszélj — találhattad magát?
Biberach (jelentőleg.)
Találtam — a galamb helyett oroszlánt.

Otto.

Talán haragszik? Mit szóla?

Biberach.

Hogy eljő.

Otto (örömmel.)

Eljő!

Biberach.

Csak csöndesen! — Dicsérd csupán
Multával a napot.

Otto.

Hiszen maga

Mondá Melinda, hogy eljő!

Biberach (dagyosan mosolyg, s futólag azon ajtóra
veti szemait, mellyen Bánk elment.)

Maga.

(Hangosan; vélvén, hogy Bánk hallgatózhatik.)
Germannikust, ki elrejté magát,
Hogy majd kilesse, mit beszélnek
Felőle, nem jó ám követni mindig;
Mert a szelid Germannikus tudá
Vad indulatjait mérsékleni.

Otto.

Miért beszéled ezt nekem?

Biberach.

Csak ugy.

Otto.

Te indulattalan teremtmény,
Ismérlek é immár én tégedet?
Vagy egy csodálatos embernek óhajtsz
Látszatni úgy é? — Légy nekem barátom!

Biberach.

Én, nem.

Otto.

Nem? és miért?

Biberach.

Hogy más legyen.

Otto.

Derék!

Biberach.

Azon bolondság, a midőn
Az állapotját elfeledte az
Ember, nevetségeseb, mint hogy ha a
Természetét erején felül feszíti.

Otto.

Ám, adj tehát tanácsot most.

Biberach.

Miben?

Otto.

Te ismered Melindát —

Biberach.

Tán — igen.

Otto.

Szólj!

Biberach.

Hm! — minden, a mi szép nőszemélyek
Szívbüszkeségének hízlekedik,
Egy úttal az már tetszik is nekik.

Ők a legundokabb kirugdalózót
Is még dicsőségesnek ismerik,
Ha benne egy kis rendkívüli van.
Egy herceg — egy királyi néne — egy
Kereszt — arany lánc, mind egérfogók
Az asszonyokra nézve.

Otto.

S a derék

Bánk bán, Melindára? —

Biberach.

Férj, kit szeret.

Otto.

Elvesztem!

Biberach.

Oh, dehogy! A férj se várjon

Az asszonyának szívetől soha
Többet; csak a mit egy becsületes
Kalmártul: ez bár milyen szentül is
Fogadja választott jószágának
A félre tételét — még is hazud —
Egész örömmel adja át az első
Vevőnek, a ki értők többet ad.

Otto.

Mért könnyezett hát, hogy velem beszélt?

Biberach.

Ez épen a fő bökkenő! Uram,
Hidd el, hogy asszonyink ravaszbbak illy
Esetbe, mint az ördög, a midőn
Már elragadni egy hünöst törekszik.

Otto.

Oh, hát enyim Melinda!!

Biberach.

Nem hiszem.

Otto.

Nem?

Biberach.

Mért akarsz elvenni olly szerencsét,
Mellyet nem adhatsz vissza.

Otto.

Biberach!

Mi lesz tehát ebből? hisz egyszer így,
Máskor pedig máskép szólsz —

Biberach.

Mert sem a

Búdban, sem a szerencsédben soha
Ok lenni nem kívánok.

Otto (felboszankodván, megvetőleg.)

Ostoba! (El.)

Biberach (egyedül.)

A repkedő kicsinyke lelkek olly
Sokan donognak a világba, mint
A szünyogok; de vajjon hol van olly
Vad ember, a ki abban elhitetné
Magát, hogy ő közikbe tartozik? —
Sokszor derék, ha egy illy ostobát
Jól megzavarhat az ember; ámde úgy,
Hogy ő megint mást légyen kénytelen
Zavarni. Rajta csak, kegyelmes Ottóm,
Ugorj! de Biberachod hátra áll.

S ilyen szegény egy ember? és pedig
Uralkodó ember! Még is kezében
A néne szive, a kit egy nagy ország
Fél —! Tartományok hát erömüvek csak,
A mellyeket kis gyermek is megindít,
Ha félelem, s reménység mindenik
Kereket helyén maradni kényszeríti? (Gondol-
kozik.)

Itthon vagyok tehát — Melinda a jel —!
Jó, jó! — de csak vigyázva. Meglehet, —
Bánkhoz szegődöm. Ott van a haza,
Hol a haszon — s miért ne húzzam azt?
Hisz a minek meg kell történni, az
A nélkül is megtörténik. (Kitekint.) Hah! Más
Oldalra a paláttal Biberach.

Kilencedik jelenet.

Izidóra. Biberach.

I z i d ó r a (sietve jó.)

Ő volt az? úgy é ő —?

Biberach (vállat vonít.)

Kisasszony! én

Száraz reménnyel nem tudlak tovább
Éltetni —

I z i d ó r a.

Mit? — Leselkedő! ezért
Csaltad tehát ki titkomat —?

Biberach.

Hisz isten

Én nem vagyok — ha másat szeret.

I z i d ó r a.

Való]

Tehát? Melinda —

Biberach.

És te is tudod?

I z i d ó r a.

Ha mások észrevehetik, én legyek csak
Vak? — Biberach, oh, szólj, tudná magát
Melinda elfeledni?

Biberach.

Talán. Hisz asszony!

I z i d ó r a (dölyfösen.)

Asszony? Te érzéketlen ember! és
Te is tudod közéről e nemet
Ismerni —

Biberach.

Megtanultam, emberi
Elmém ezernyi baklövésivel.

I z i d ó r a.

Melinda e szerint —?

Biberach.

Asszony.

I z i d ó r a (méréggel.)

S azok —?

Biberach.

Az ördögökkel is elenyelgenének,

Ha nincsenek körülök férfiak. (Kitekint.)
Jönek! (Legnagyobb hidegséggel ott akarja hagyni.)

I z i d ó r a (szemeit tenyerével elfödi.)

Jaj a szemeknek, melyek ezt
Látják — jaj a szívnek, mely érezi! —
Oh Biberach, ne hagyj el!

B i b e r a c h (visszaballag.)

Érted ezt

Is megteszem. — De térj ki most előlök!
Egyetlen egy tanácsadásom ez:

Kövess Melindát, szép kisasszonyom,
S ne járj utána Ottónak nagyon.

Sok férfiak — tudom magamrul — az
Ollyat, ki könnyü győzedelmet ígér,
Azért se szívelik; de legyen a
Meghódítás nehéz, már akkor ők
Csak pusztá büszkeségből is belé
Szeretnek.

I z i d ó r a (megsértetve.)

Ah, te szemtelen! (Elsiet.)

B i b e r a c h (könnyű vállonitással.)

Szegényke!

(Szünet után.)

Kár még is illy esinos főert, hogy a
Velő hiányzik csak belőle! Benne
Szép két szem, a mely hódítón beszél;
Szép ajkak, a mik edesen beszélnek;
És még egy elcsábíthatón beszélő
Szajkói nyelv — és minden a mi csak
Beszélhet, azt beszél, hogy:
Az ész hiányzik, a fejeeske kong. (El.)

Tizedik jelenet.

Melinda s Otto (belépnek.)

Melinda.

Távozz!

Otto.

Melinda!

Melinda.

Távozz, mondom!

Otto.

Egy

Szót csak, Melinda —!

Melinda.

Mi lett belőle! —

Édes istenem,

Otto.

Én belőlem?

Melinda.

Ál-

Orcából, undok ember! Oh szerelmes
Jó istenem, mint megcsalatozám!

Otto.

Oh én is — én is megcsalatozám!

Melinda.

Kiben?

Otto.

Melindában. Midőn bejöttem ez

Országba — mindjárt szemembe tüntél.

Egy szív után esenkedém, hogy en-
Szívem fölösszam. A sok udvari
Szívek között — bocsáss meg — a tied volt
Legegyügyűbb, ártatlanabb, Melinda!

Melinda.

Ugy, úgy! ezért kellett tehát nekem
Ide jöni, és ezért nem illehetett
Bánk hitvesének a magányba lakni?
Mert udvarunknak nagy szüksége volt
Tapasztalatlan együgyű szívekre. Oh,
Ez fáj — kimondhatatlanul.

Otto.

Midőn

Fülöp király ölettetése végett
Gyanúba jövén, szenvedésemet
Előbeszéltem, olly szerelmes érzet
Csillámlott kedves könnyeidben —

Melinda.

Jaj, jaj tehát azon könyűknek! —

Otto.

Engedj

Meg! Vak valék, mivel szerettem. Otto
Többé nem az, ki volt. Ottó oda
Maradt Merániában: más terme itt
Már általad, Melinda. Akkoron
Levél teremtve, a midőn először
Megláttalak; mint gyertya által a
Világ lesz — ugy valék melletted, ugy
Követtelek; s levésemnek legelső
Percében eltűnt lételem.
Vétek é ez? —

Melinda.

Oh, hogy én csak sirhatok!

Otto.

Melinda; kiméld könnyid záporát!
És még is — esküszöm — drágák ezek
Előttem, és vigasztalói meg-
Átkoztatott jóvendőmnek —! (Magában.) Helyesen
Mondád, ravasz kölyök!

Melinda.

Sajnálalak. — Oh

Herceg! Szerelmem által egy lehet
Csak boldog és szerencsés — az pedig
Bánk.

Otto.

Oh bizonynal az ő — egy boldog ember!
(Sohajtvá, Melindának lecsüggő keze után hajol, s azt
hosszasan homlokához nyomja.)

Tizenegyedik jelenet.

Előbbiek. Bánk.

Bánk (az ajtócskán ismét visszajő.)

Vadindulat, mért kergetsz vissza ismét?
(Meglátván őket, tenyerét szeméire csapja.)

Oh véghetetlen szent könyörületesség!

(Erdős zene; Bánk megijedve szédeleg ki vissza az ajtón.)

Melinda.

Ah, oszlanak! —

Otto.

Csak egy szót még, Melinda!
Melinda.

Bocsáss!

Otto (szavakat láttatik keresni.)

Melinda! Oh, mért kell nekem
Olyan nagyon szeretni, mint soha
Még nem szerethetett egy szív is! Oh,
Mért kell nekem csak nyögni ott,
Hol minden érző szív megrészegednék
Örömébe! — Mért hogy reményem szerencsém
Vigságait haladja, és szerelmem
Oly vágyakat növelni kénytelen,
Mellyek talán elmémtől fosztanak meg —!

(Hevesen.)

Lennél csak egyszer enyim, Melinda, úgy
Az álmod utálván, mivel szemed
Szememtől elvenné; a szelet, mert elragadná
Tőlem lehelled — s a napvilágot,
Mert képedet csókolná tőlem el.
Eszelős szerelmem egy egészen új
Világot álmod örülségiben,
Mellynek csak Otto a lakosa, és —
Melinda. (Letérdel.)

Melinda (megretten.)

Térdepelsz?!

Otto.

Előtted, a kit
Imálok. Oh, engedd meg gyermekí
Báb módra minden gondolatjaim
Enyészni, és csak a Melinda édes
Nevével agyvelóm betölttenem.

Melinda.

S ő térdepel! — Bánk, Bánk, emlékezem
Szavadra —

Otto (fölemelkedik.)

Bánknak a szavára?

Melinda.

Arra.

Midőn kezem megkérte, nem rogyott
Ó térdre —! szép se volt igen; de egy
Alfons, vagy egy Caesar állott előttem!
„Szabad tekintet, és szabad szív, és szabad
Szó, kézbe kéz, és szembe szem, — mi nálunk
Így szokta a szerelmes: a ki itt
Letérdel, az vagy imádkozik, vagy ámit.“
Ő mondta ezt, ámitó! és bizony

Bánk nem hazud: s ezért — megvet Melinda.
(Egész boszúval el akar sietni; de szemközt jó Gertrud.)

Tizenkettedik jelenet.

Előbbiek. Gertrud. Udvarhölgyek.

Gertrud (az udvarhölgyekkel megjelenik s hol a boszús Melindát, hol a magát feltalálni nem tudó Ottót nézvé, egy ideig megáll hátulról, végre szúrósan felszólal.)

Hogy sokszor oly hivatlan érkezik
Az ember! és — (indulattal) mi volt ez itt, Melinda?

Melinda (keserűn.)

Édes — mulatság —!

Gertrud.

Nem reményleném!

Melinda.

Mindent lehet. Köszönöm, nagyasszonyom,
Hogy oly kegyes valál, s átláttad azt,
Hogy a bojóti Melindának nem illik
Falun magányban lakni, mert nagyurné,
S alkalmatosságot szerzel nekem
Ezzel (Ottora mutat) sok édes mulatságra itt —
Oh, mert hiszen Melinda együgyű!
(Szinte illetlenül elsiet.)

Gertrud (ajkát harapva néz utána.)

A kis majom harap. (Szűnet.) Negyed napig
Elömbé nem hocsáttatik.

(Járkál, végre a hölgyekhez szól.)

Magam

Fogok maradni — (Hölgyek el.)

Otto! hát mi volt ez?

Otto.

Kedves királyi néném!

Gertrud.

Félre azzal!

Otto.

ő — ő —

Gertrud.

Mit ő? mi ingerelte oly

Nagyon fel őt most?

Otto.

Szívem.

Gertrud.

Szíved?

Otto.

Az.

Gertrud.

Ottó!

Otto.

Mi lelt?

Gertrud.

Azt kérde, biborunk

Bemoeskolója?!

Otto.

Istenemre —!

Gertrud.

Mit?

Otto.

Tűrtesd magad —

Gertrud.

Ki vagy te? és ki én?

Az én anyám s hazám Meránia
Szült téged? A nagy Berchtold vére így
fajult el?

Otto.

Egyszer minden utakat
Számomra készíted — aztán pedig
Gyalázol!

Gertrud.

Célotat nem; ámde módod
Utálhatom. Magam csináltam útát,
Mivel beteg testvérem fölvidítni,
Kivántam; én nem tiltottam soha
Tőled szerelmet! vidámság, öröm,
Minden csak a szolgálatodra volt:
S most fajtalan véred filalmas úton
Melinda bírására esőrgedez.
Itt áll im a gyülvöltetett, s az a
Szép győzedelmes, kit meg kelle győzni,
Amott megy — útálván ezt, s engem is
kerül.

Otto.

De hallgass meg!

Gertrud.

Meráni herceg —
Egy férfiú nem tud kifogni egy
Asszony szeszélyin, s egy Gertrúdis — egy
Asszony tud országok fölött megállni.

Otto.

Ám jó! tehát lemondok róla.

Gertrud.

Le-
Mondasz? S te tudhatnád azt tenni? Ugy,
Lelkemre mondom, hát nem is szeretted!

Otto.

Szerettem, esküszöm; de most eszem
Szólt fel.

Gertrud.

Hazúdsz! — Az a tűz, melyet a
Természet alkotott asszonyok
Szemében, olly sebesen elragad,
Hogy azt csak egy nyájas szó is dühös
Lángokra gerjeszti, s az erőtlen ész
Elhallgat: ekkor már az észbe bizni
Csak annyi, mint a nagy tüzet csupán
Buzgó imádság által oltani.

Otto.

De könnyeit tekintvén —

Gertrud (elkomorodik.)

Sír is! (Keserűn mosolyg.)

És
Te róla még is le akarsz mondani?
Nem ismered tehát az asszonyi
Szív gyöngeségeit? sem a hanyatló
Érénynek e fogásait? — Hiszen
Könyezni kell, hogy áldozatja színlett
Besét nagyítsa, és a könny azon
Gyöngy, mellyel a halalos ágyba fekvő
Érény fölékesítették! Ki ekkor
Is még lemond, az oktalan — bolond.

Otto (unatkozva.)

Néném, tehát mi lesz kedved szerint?
Majd bíborunk bemooskolása, majd
Megvettetett szerelmem általa a
Rád háromolható szégyen gyötör.

Gertrud.

Tudd meg, kicsinylelkű, hogy e dolog

Ha Melinda érdemét temette volna
El, ugy kikergettetni kész lehetnék
Országaimbul — és még is, ha azt
megérni kellene, hogy reám mutatva
Susogni hallanám, ni itt halad
Gertrúd, az öcsese kinek kontár vala
Melinda elszédítésében — Otto!

Otto.

De, istenem! tehát szólj, mit tegyek?

Gertrud.

Te engem már megláncolál, s magadnak
Mély gödröt ástál, és most még is én —
Én huzzalak ki abból?

Otto.

Csak te, oh
Gertrúdom! add tanácsodat nekem,
Hogyan lehessen enyim Melinda szive?

Gertrud (elsárgulva visszarezen.)

Hallatlan! (Járkál; végre kikiált.)

Asszonyok! — — Megyek.

Otto.

Néném! (Ölelni akarja Gertrudot.)

Gertrud (visszalöki.)

Hah! vessz el itt arany kalitkád
Ürében, árva bihoros teremtmény —
Mit gondolok veled! (Elsiet, az asszonyok követik.)

Otto.

Hah!

(Boszuság és szégyen közt habozván, végre kikiált.)
Biberach!

Tizenharmadik jelenet.

Otto. Biberach (belép és parancsot vár.)

Otto (valamit akar mondani, de ismét abban hagyja,
ki is akar menni, de nem bír magával, és végre az el-
mosolyodó Biberachon akad meg kérdő szeme.)

Biberach (vállat vonit. Ottohoz akar menni, de a
kis ajtó ismét figyelmessé teszi. Végre megfogja Otto ke-
zét, és az ellenkező oldal elejére vezetvén őt, ezt sugja.)

Eredj utána — és mutass előtte
Derült tekintetet — kérj engedelmet —
Mondd, hogy sokat hallottál a magyar
Feleségek állhatatosságáról — ez
Csak próba volt. Örömeben még maga
Fog a királyné elvezetni hozzá,
S a részvevésig úgy is megpuhult
Melinda tán öleléssel is köszön
El nem rabolt bizalmaért. Kikérsz
Elűtazásod végpillantatán
Egy Jánosáldását üríteni.
Ott én leszek majd a pohárnok; avagy
Te légy magad — fogd, itt egy kis hevítő;
(porokat ad.)
Emez pedig nénednek altató.
Ha ezt az álom elszólítja onnan;
Te vissza is mehetsz Melindához megint.
(Mosolyg.)

Otto (megrázkodik öröm, félelem, és Biberach iránti utálat s szeretet között.)

Irtóztató! — de köszönöm. Úgy van! —
Enyim bizonnal. — (A királyné után siet.)
Biberach.

Hogy ha bőkezübb
Lettél s fizettél volna, jobb tanácsot
Is adhaték. Most jobb lesz tartani,
Jó herceg, a magyarsággal. — No, csak menj!
(Le akar székre ereszkedni, de mintha valami jobb jutott volna eszébe, halkán fölemelkedik, és a belépő Izidórának Otto után mutatván, más oldalon el.)

Tizenegyedik jelenet.

Izidóra (fájdalommal néz mind a kettő után, es elsiet Otto után.) Bánk (előző a rejtekajtótól meztelen fegyverrel; magán kívül.)

Hogy e tetem fagyos, hogy e szemek
Vakok, hogy e fülek dugulva nem
Valának! — Egy királyné, és — Melinda —
Oh, oh! (Hidégülve.) Megint lehelhetek, megint,
És érzem is, hogy élek. A homály
Eloszlik és virad — fölebredék.
Irtóztató kilátás a jövő
Nappalra! — Vond ki, lelkem, most magad
Azon sötét ködből, mely elragadta
Előled a világot, s emberi
Vak bizodalomba szótt! — És illyen asszony!
Órizz meg, oh magyar hazám! Hah! egy
Förtelmes asszony, kit hogy ördögi
Érzésiben ne lephessen meg a
Jobb ember, érthetetlenül beszél
Kétféleképen gondolatjait. —
De, hát Melinda! oh! hát a haza!
Itt áll Melindám, ott pedig hazám —
A pártütés kiált, és hő szerelmem
Tartóztat. Oh, reám bizá az alvó
Gondatlan — és reám tévé le a
Szegény paraszt elfáradt csontjait:
Nem vélik ők a zendülést, mivel
Bánk a király személye — esküszöm,
meg is fogok felelni ennek, és
Habár tulajdon síromom fog is
A békeségetek virágnani. —
Szedd rendbe, lélek, magadat, és szakaszd
El mind azon tündéri láncokat,
Mellyekkel a királyi székhez, és
A hitvesedhez, gyermekidhez, olly
Igen keményen meg valál kötözve!
Ugy állj meg itt, pusztán, mint akkoron,
Mión az alkotó szavára a
Reszketve engedő Khaos magából
Kibocsáta. — Két fátlyolt szakasztkot el —
Hazámrul és becsületemrül. A
Bocsánatot hörgés közt is mosolygom,
Ha ölettetésem ezekért léssen! — Egy
Mennykőcsapás ugyan letépheti
Rólam halandóságom kontósét; de
Jó híremet ki nem törölheti.

Második felvonás.

(Sötét boltozat Petur házában, hátul középben fekete asztal, mely körül a békétlenek ülnek, sokan pedig körülöttek állanak. Petur bán elnök; feje fölött falon kép függ, mellyen egy trónon büszkén ülő asszony látszik. Mindenik békétlen mellett a székhez egy beföldött paizs van támasztva. Nagy függő lámpa világít. Az előbbi éj.)

Első jelenet.

Petur. Mikhál. Simon. Békétlenek.

Petur.

A hajnal érkezik, s még mind csak illy
Határozatlanul? — Szorongatást
Okoz talán a jó szerenese? vagy
Csak összetett kezekkel várakoztok,
Hogy majd helyettünk fog dolgozni a sors? —
Hát nem ti volnátok, kik olly mohón
Kaptátok érephártokat, midőn
Vagy három órával ez előtt, ivám a
Magyar szabadság hosszu életére!?
Ugy, ugy! hiszen meg kellett volna még
Gondolni, hogy csak akkor mernek a
Kis gyermekek mást megfenyíteni,
Mión hiszik, hogy azt nem tudja senki.

Simon.

Boldog, ki hisz, mert meg nem váltja a
Jelenlevő kisebb rosztal talán
Roszabb jövendővel. Mi lesz hazádbul
Akkor?

Petur.

Megállja még az a sarat.

Simon.

De még is — úgy lehet, hogy elmerül.

Békétlenek (morogva.)

Igaz.

Petur.

Hah! — ördög és pokol! biz ugy
Kivántok itt világosítottatást, mint-
Ha a dolog csak engem érdekelne,
És börtökre tán építeni
Magamnak én uralkodást akarnék.

Simon.

Mikhál, te szólj.

Mikhál (ki szundikált.)

Na, mit? — Csináljatok,
Mit tetszik, és a hol közegyezéssel
Megállapodtok, ott megegyezem. (Ismét szundikál.)

Simon.

Hm! csalhatatlan a közegyezés?

Békétlenek (morogva.)
Kérdés!

Petur.

Tehát ti szüntelen csak a
Viszhangig vagytok e szörzálhasító

Fontolgatásinak? Mért jöttetek
Ide hát? Vagy a végpillanat közel
Létébe kívánnátok visszamászni?
Oh, gyáva lelkek! mondom: a jövő
Éjjelre.

Simon (homlokát dörgölve.)

És olyan hamar.

Békétlenek (nyugtalansággal.)

Hamar.

Petur.

Zárt néki, míg nekünk nem adja ő.
Tő asszonyok kezébe, nem királyi
Pálcaánk — le onnan édes asszonyom!
(A fölötté levő képet ellöki.)

Egy olly teremtés, a kinek nem ez
Hazája, — cinteremjeinkben a
Kinek lenyugodott szülei nem
Tevék le csontjokat — ki gyermeki
Játékaikban sem volt társ velünk —
Bennünket az vajjon szerethet é?

Békétlenek (elevenebben.)

Nem, nem!

Simon.

De hátha még is ugy lehetne?

Petur.

Hallgass, Simon! — Nem érdemes talán

Az, a mi játékon forog, hogy a

Kockák vetésén kissé karjaink

Párasszuk? (Felkapván a melléte levő paizst,
arról a takarót lerántja, és a címer rajta: egy a trón al-
latt véreben fetregő asszony.)

Im, csak ide tekintetek!

Nem érdemes mászásra e derék

Szőlőgerezd? nem érdemes, hogy a

Király megint király legyen? s nyakunkra!

Ne hágjon a dolyfös Meránia?

(Mind bámulva vonják le a melléttök levő paizsokról a
takarót, s mindeniken az előbbi címer látszik.)

Egy véres asszony a királyi szék alatt. — —

Nincs senki is? — Na, menjetek haza

Tehát, s vegyétek föl magatokra a

Töredelmeseknek köntösét, ha ez

Vétek, s zokogjatok, mint a bolondok,

Kik vétkökért csapra ütik vérüket —

Békétlenek (felzúdulva kardot rántnak, s az asz-
talra csapják.)

Sokáig éljen a magyar szabadság!

Mikhál (fölébred.)

Mi az? mi a végzés?

Simon (ingadozva.)

Én nem tudom.

Petur (szögletbe dobva a nála levő paizst.)

Le a királyi székből asszonyom!

Békétlenek.

És véresen!

Mikhál.

Mit? — Oh, nagy istenem!

Petur.

Mi lett öreg? — vagy ugy! Hát, a jövő
Éjjelre —

Békétlenek.

Pártütés!

Mikhál (fölugorván, egyik székről másikra tántorg.)

Hah! Pártütés?!

Petur.

Utálatos beszéd! nem pártütés —

Kicsikart szabadság! — csak nyugodj, öreg.

Mikhál.

Oh, nyughatatlan éjszakám! Simon,

Petur — ti — emberek! — Irtóztató

Álomba rengtetetek el engem itt.

Mikhál — öreg! mi lett belőled? — Ébredj!

(Magát mellélél rázza.)

Petur.

Csak csöndesülj! neked semmit se kell

Csinálni —

Mikhál.

Oh, bán, bán, ez már gyalázat!

Simon! Simon! te is közöttök? oh nem!

Simon.

De hátha még is —

Petur.

Ő is fegyveres

Társunk. —

Mikhál.

Csalárd vagy bán: az én ősém ő!!! —

Uram teremtöm, szánj! Mire

Jutottam? (Térde esik.) Irgalom, oh irgalom,

Irgalmas isten! Ah, hová jutottam! (Elhanyatlik.)

Simon (fölfogja.)

Bátyám!

Petur.

Ej, hagyd el, üljetek le csak.

A vének ollyak, mint a gyermekek,

Kik mindenért sirva fakadnak. Nem is hal

Ő meg.

Simon.

De hátha még is ugy lehetne? —

Őr (kívül.)

Ki vagy?

Szózat.

Szabad magyar.

Őr.

Mi jelszavad?

Szózat.

Melinda!

Petur.

Jő.

Békétlenek.

Ki az?

Simon.

Melinda?

Második jelenet.

Előbbiek. Bánk.

Bánk.

Bánk!

Az isten e gyülekezet álmódott
Céljával, az őha elsül, és igaz jó!

P e t u r.

Nem álmódott ez, elsül, és igaz jó.

B á n k.

Ugy hát szerencsét kívánok.

P e t u r, B é k é t l e n e k.

Köszönjük!

M i k h á l (főleszmékedvén Bánkhoz siet.)
Bánk! kedves, édes öcsém! Isten hozott
Egy ösznek ótalompaizsúl! Te ments
Meg engem e haramja had közöl.

B á n k (kardjához kap.)

Haramja?

B é k é t l e n e k.

Hogy, hogy?

P e t u r.

Semmitől se tarts, bán!

B á n k.

De hát miért reszket ez az ősz?

P e t u r.

Mivel

Csak' gyermek.

M i k h á l (égre vetett szemekkel.)

Oh, uram, bocsásd magadhoz
A gyermeket, s adj neki jó éjszakát!

B á n k.

Öreg, világosíts meg e dologban.

M i k h á l.

Ugy vélekedtem, hogy Peturnak egy
Vitézi társaság lesz célja, mint-
Hogy a kalandosok már elhagyatnak.
Azonba képzelhéd érzésimet,
Midőn fölbredék, s kiáltni hallom:
Le a királyi székéből! — Pártútás!

B á n k (egészen kirántja kardját.)

Való tehát?

P e t u r.

Nem egészen. Csakhogy egy
Asszonynak engedelmekedni nem
Fogunk.

B á n k.

S miért?

P e t u r.

Miért? miért? te kérde
Azt bán? Szegény lélek, sajnálhatom
Szép gyöngeséged.

B á n k.

Gyöngeségemet?

P e t u r.

Ne erőszakoskodjál magadon! Tudom
Én jól, hogy elvesztette lelked egy
Részét arany nyugalmának. — Panaszát

Nem hallod elnyomtatott
Hazádnak, és nem látod, mint pereg
Hazádfiának arcain le könnye? —

Ez a merániaknak izzadoz;
Amaz merániaknak a hasát
Hizlalja vérverejtékével; ez
Börét siratja, mert merániak
Takargaták el abba testöket. —
Román ugyancsak zendítő vala,
Meg is fizette Zavichosznál halállal;
De a szegény Miciszlavic Miciszláv
Mit véte, e meráni büszke asszony
Hogy tartományait kívánja el? —
Bánkban! Barátim! a pólyák, szülék
Ország felé néznek kisirt szemekkel,
Mert tán fiuk Endrével ott veszett,
Azért, hogy egy öt esztendő gyerek
Nyerhesse a galici tartományt. —
Légy boldog Endre! ha te királyi pálcád
Kezébe adtad asszonyodnak, és
Jóságodat dicsérni hallván, úgy veszed
Inselkedésit, mint jó pénzt; ime —
Alattvalóid így segítenek.

B á n k.

S mit véte nektek e meráni asszony?

P e t u r.

Oh bán! ez a derék asszony nagyon

Értett azon közönséges szokáshoz —
De engemet csak nem fog lépére csalni —
Jól tudta ő azon mindennapi
Fogást, miképp kelljen az alattvaló
Nagyoknak orrára az édes reménység
Üvegszemét nevetve tenni föl;
De ugy, hogy azt ők észre sem vegyék —
Az olyanoknak, mint te vagy, nagyur,
Ő, rang, ígéret, és aranyhegyek
Zacsókóba zárt szelével el tudá
Mázos kegyelmét osztogatni,
S a jó bolondok, hogy helyét találják,
Kiveték zsebökből ön vagyonjokat.

B á n k.

A mit magok vetettek el, királyjok
Vérén vegyék meg azt ismét!

B é k é t l e n e k.

Nem úgy van!

P e t u r.

Mi a királyt imádjuk — ámde egy
Endrében — egy férfit királyt imádnak.
Meráni asszony nem kell itt soha.

B é k é t l e n e k.

Nem, nem!

P e t u r.

Görög, gubás, bojér, olasz,
Német, zsidó, nekem, mihelyt fejét
A korona díszesíti, mindegy az;
Mert szent előttem a királyom, és az
Asszonyt becsülöm — ah, de még is annak
Én engedelmekedni nem tudok.
Nem, nem tudok, mert Endre a királyunk! —
Midőn Pozsonyvárbán Erzsébetet

Átvette volt Lajos turingi herceg
 Számára a követség — oh, mikép
 Állt ottan ő! Egész ország csupán
 Nyelvén lebegni látatott: „Köszöntöm
 Uratokat, így szólt, mondjátok neki,
 Hogy e csekélységgel most érje meg,
 Ha isten éltet, még idővel a leg-
 Több drágaságokkal fogom tetézni.” —
 S kirakta a szörnyű sok kincseket,
 A mellyeken Turingia elvaukult.
 Hogy álla ottan Endre, hátul egy
 Szögletben — Endre, a magyar király! —
 Pirulva morgott a magyar, s te bánk,
 A köntösét rántád, hogy előbbre menjen. —
 Sirt bennem a lélek, hogy a pazarlást
 Szemléltém, és minden magyar szeme
 Könyökbe lábbadt. — Honnan volt az a kincs?
 Bánk, nem felelsz? — Tulajdonukat el-
 Vevé, s odadta a hazájából
 Cinkosinak, és kihúzta a szegény
 Magyaroknak a kezéből a kenyerét, s azt
 Megette a meráni fegyveres.
 Lerontatá atyáink várait,
 S meráni fegyverest rakott oda.
 Elszedte hivataljainkat, és
 A puszta bán névvel cifráza fel.
 Ekbert, az öcsese, alig törölte le
 Fülöp királynak a vérét kezéről,
 S itt a szepeesség földét elnyeré.
 Berchtold az üstökét se tudja még
 Befonni, s már érsek, vajda, s Bács
 Bodrog megyékben főispán leve.
 Bánáti Bertalan kihál fimag
 Nélkül, s ez asszony egy jött ment Jerindó
 Di Vegliát atyafiává terem —

Bánk.

Igen — de Ráskai Demeter, pohárnok? —

Petur (megütközik, s ajkát harapja.)

A sógorom? Hm! a derék, s haszont
 Hajtó pohárnok a vámot valóban
 Elnyerte Ujfalun, mert szorgalommal
 Töltötte a királyné kancsóját. Sokáig éljen!
 (Kancsót magosan fölemel, azután kiüríti a földre.)

Mikhály.

A gyermekek tapossanak anyjokon,
 Midőn az atyjok messze tartományban
 Fárad szerencséjük miatt? — Gonoszság! —

Petur.

Minő szerencséért? Hogy enged egy
 Asszony kevély áhitozásának,
 S Kálmánnak, a fiának, hogy dobot,
 Vagy egy kicsiny kurtót nyerhessen — üzi
 Galliciából el Miciszlavict? —

Bánk.

És így hazádnak elbusultjait
 Játsszani akarjátok, s királytokat
 Ugy tenni a királyi székre, hogy
 Gertrudnak estén szíve megrepedjen?
 Fájdalmiban megölni érzeményt,
 Hogy társitoknak könnyeit soha

Se lássa többé — egyszersmind szeretni
 Is, ölni is szándékoztok, mivel
 Gertrudja épen a király maga! — —

Petur.

Ne élne vissza hát azzal, s ne kapna
 Vasas marokkal a magyar javak
 Közé, mivel részemről én bizonynal
 Orrára kész vagyok koppantani.

Békétlenek.

Mi is!

Bánk.

De ő azért csak még is az marad.

Petur.

Na nekem ugyan nem az! ha egyszer ő
 Rabló, királyném is megszűnik lenni ő,
 Ezt esküszöm, míg Endre élni fog.
 Meg kell erősítenie régi, szent
 Első királyunktól kített szabadság-
 Beli jogainkat; vagy ha megmutatja,
 Hogy a hazám boldogságán segít
 Ezen szabadság eltörlése — egy szót
 Se szólók; ámde míg ez a szokás,
 E század, Árpád vére, a magyar
 Érzés, magyar javak virágzanak,
 Mind addig azt fogom kiáltni: „Üsd az
 Orrát magyar, ki bántja a zsidó!”

Békétlenek.

Üsd, üsd!

Bánk.

S ezen szokást tekintve, mi
 Szükség sötétben bódorogni? Ha
 Törvény, s szokás szerint cselekszettek, nem
 Csak én, hanem minden magyar segítő
 Kezét sietve nyujtaná —

Mind (Peturon kívül, mintha hálgyog esnék le
 szemökről.)

Igaz.

Bánk (csöndesen.)

Az őseink becsülettel, s vitézi
 Lélekkel estek egykor el kicsiny
 Vagyonuknak elnyeréséért, vagy inkább
 Értünk: s mi azt mostan magunk javára
 Tartsuk hazánkunk omlatékain?
 Azokon; mivel hogy zendülésbe nem
 Fog é kiömleni az ártatlanok —
 A felebarátjainknak vére is? mely
 Folyása közben fogja a szabadság
 Jajos tüzét átkozni — hörgeni —
 És tagja légyek e rozsz társaságnak
 Itt én is? Ártatlan vért ontani
 Segitsek, és abban eszköz legyek, hogy
 Jajgasson a szabadságunk miatt
 Szegény magyar hazam?
 Az éltöket, s a nyugodalmokat
 Kockára tégyuk polgártársainknak,
 Kik, mint szüléinket, bennünket is
 Tápáltak! — És miért? Mivel hogy ez
 Asszonyoknak a hatalma büntetetlen
 Teszi azt, mit a közönséges zsidvány

Talán fizetne életével is?! —
Vétkül tulajdonítsuk azt neki,
Hogy a feleketét jobban szeretné,
Mint a magyarságot? — Ha németek
Között közöletek király lehetne
Egyik, nem előbb volna e előtte
Még ott is a magyar?

Békétlenek (gondolkozás után.)

Hisz az való. —

Bánk.

És ennek ellenét kívánja még
Is mindenik; sőt azt akarja, hogy
Ugy tégyek én is. — Nem, magyarok! soha
Azt tenni nem fogom. Való, hogy engem
Az emberek bolondozása még
Mulattat; oh, de a vérökbe, és
Az életökbe, forró ösztönöm
Markolni nem kíván, se játszani. —
Hogy Bánk leüljön a sötét szövetség
Gyászasztalához, arra nem csekélyebb,
Mint Bánki sértődés kívánatik.

Békétlenek (egymásra nézve.)

Jól, jól beszél.

Petur.

Nem jól beszél, ha mondom —

Simon.

Ispán! de hát ha még is úgy lehetne? —

Bánk.

Ha olly hatalmatok lehetne is,
Mint volt Leventa, vagy pedig Kupának —
De nekik is elsült é?

Simon.

Mikhal! Jerünk!

Mikhal (örömmel.)

Öcsém! —

Békétlenek (mind fölkerekednek.)

Jerünk!

Petur.

Pokolba! jhát talán nem

Esküttetek meg itten?

Békétlenek (ismét le akarnak telepedni.)

Az való!

Bánk.

Kérlek, ne bántsát őket, különben én
Tölk fogok kívánni egyet itt
Mindjárt. Ne engedj jöni annyira —
Ugy is felelned kell még egyre — egyre,
Melly örülésre hoz: de félre ezt
Most egyszer! — Emberek, jertek velem!
Előbb való a hit parancsolatja:
Istennek fölkenettje a királyi felség.

Békétlenek (Bánkhoz állnak.)

Petur (eleikbe futván.)

Az istennek kenettje Endre, nem
Gertrud! ez a rabló az nem lehet:
Azért csak érjem el, torkon fogom;

S királyi széke kárpitjának a
Zsinórrival fojtom beléje lelkét;
Mint vizözön zúgok minden felé,
S a hol találok, ottan romtom össze
Ez asszony annyit átkozott fejét.

Bánk.

Várdán, belőled most a nemzeti
Rút gyűlölet, nem az igazság beszél,
Jertek velem, magyarok! Szánjátok őt,
Mert nem gonoszágért gyűlöl; hanem
Azért, mivel más — más köntöst visel.

Mind.

Jerünk!

Petur.

Kihaltak szabaditói, oh
Te vasra vert hazám! Na nyeld le a bilincsed
Jajgatva, s edd magadnak a halált! —
Nem kényszerítelek — magam is tudok
Hóhéra lenni azon utálatosnak! (El akar menni.)

Bánk.

Megállj! — Ezen haza- s felségárulót
Láncokba verjétek — parancsolom,
Én, a király személye, én — maga
Parancsol Endre a király! —

Petur (Bánk lábaihoz hajolva.)

Királyom!

Bánk (elérzékenyülve fölemeli.)

Petur, Petur, kedves bátyám, ölelj meg!
Látod, hová tud téged csak neve
Is vinni Endrének! látod, mint buzogsz
Érette, még is a szívét akarnád
Kitépni! — Hát jut é eszedbe még a
Testvéri háború? Te ott is Endre
Pártján valál, — s midőn jószágodat
Elszedte Elmerik király. —

Petur.

Eressz.

Bánk.

Hozzám jövel szökésed éjelen,
Még egyszer elmentünk a cinterembe
Együtt, — lerogytál ott atyádnak a
Sirjára, s ezt mondád: „Igazad vala
Atyám — az isten nem segít soha
Felkent királyok ellen! Nem maradt
Semmi, csak egy szívem: bár légyen a
Föld, mellybe nyugszol akár kié; de sírod
Ölelése, s e mondás enyim marad.“

Petur (Bánk nyakába esik.)

Az — békeség! —

Mikhal.

Öcsém! Uram teremtőm!

Bánk (mintha mind meg akarná ölelni.)

Oh Endre! győzedelmeskedj te bár
Országokon; de illyen győzedelmet,
Mint Bánk neked nyert most, nem nyersz soha!

Ór (kivül.)
 Ki vagy?
 Sz ó z a t.
 Szabad vitéz.
 Ór.
 Jelszód?
 Sz ó z a t.
 Melinda!
 Bánk.
 Melinda! oh, ki gyógyít engemet meg?!

Mind (egy oldalra tolnak.)

Hah, árulás!

Harmadik jelenet.

Előbbieik. Biberach.

Biberach.

Csak Biberach.

Békétlenség.

Hah, halj meg!

Biberach (nyugottan visszalép.)
 Na, lassan! Ejnye milliom! biz ugy
 Nekem estek, én helyettem hogy ha itt
 Más állna, tán a nyavalya is kitörné.
 Kedves vitézek, csöndesen! biz az
 Ördög nem alszik! — Ej, szégyen, gyalázat
 Kardot ragadni! (Csalfa alázattal.)

Egy magyar csak egyik
 Bajúsa végivel pokolba üzhet
 Egy illy szegényke németet.

Simon.

Melinda!

Mikhal.

Hol loptad a hugomnak a nevét?

Biberach.

A hol magát más lopta : a királyné
 Dombórozó multságában.

Bánk. Mikhal. Simon.

Ember!

Biberach.

Na, hadd beszéljem hát magam ki; de (igazán
 megszeppenve)
 Ördögbe is! valóban most eszem
 Föl kell tekernem — átkozott hajón evez sze-
 rencsém,

S elül, ha hogy reája nem vigyázok.

Bánk.

Kóbor! hogyan jött a Melinda név
 Nyelvedre?

Biberach.

Pah! tehát még sem tudod? —

De igaz! hisz a királyné prűszkölő
 Becsrang-porátul egész bolondulásig
 Elszédülél te. Na, de szó a mi szó —
 Ők szépen is fogának a dologhoz.

Ugymint: „Nagyur — ej — Bánk bán — ily,
 meg ily!

Nem illik, ország első nagyja, hogy —
 Így, meg meg így. — Felhozta hát ide
 Szép egygyű feleségét a nagyur,
 Bármin dörömbözött szerelmeféltő
 Nagy szive.

Bánk.

Ember!

Biharach.

Csak csöndessen, oh

Bán! Most az egyszer ugy kell már viselni
 Magamat, hogy a hajlandóságodat
 Megérdemeljem; mert ebül leszek.
 Látd bán, sokan tudák ezen regét;
 És ha igazat kell szólni, addig én is
 Sipot faragtam nádatok között.
 Míg benne ülhettem, s hiú szemekkel
 Néztem magam körül — nevetve mást.
 Véletlen így tanultam azt ki, a
 Mit szorgalommal sem tudtak sokan. —
 Ispán uram, te olly merőn tekintesz
 Rám, s nem tudod, hogy csak ezen éjszakát
 Lett volna szükség el nem lopni Bánk bán
 Nagy urtol, és hogy addig, míg ti itt
 Vele vagytok — otthon Otto és Melinda —

Mikhal. Simon.

Melinda, hügom?

Bánk.

(Egyszerre.)

Fattyú! megöllek!

Biharach.

Ezt ugyan bizony

Szolgálatomra nem reményleném.
 Látd bán : királyod a kezedbe adta
 Egész hatalmát; s így, hogy egyikének
 Vagy másikának útjában ne légy,
 El kelle országvizsgálatra menned.

Petur (mérges kacajjal emeli ökleit.)

Gyalázat! Ellágyulhattam?! — Na, Bánk,
 Hát nem kacagsz velem?

Bánk (összecsapja kezeit.)

Pokolbeli

Irtóztatóság büntetései —
 Földünkre jöttetek hát már? hiszen
 Ni, itt világos egészen, a mit én
 Üres fejű ki nem tudtam találni! —
 El, a királyhoz — a császárhoz — a
 Papához elmegyek, s hogy elpiruljon,
 Lerántom a parázna bitorosul
 A szép alorcat megkacagtatón.
 Oh, légy velem hideg vér, légy velem!
 Ne hagj el állhatosság! hogy merően
 Névrén szemök közé, becsületes
 Tekintetemnél elvakuljon a
 Szentségtörő. Meggyilkolom ott előtte
 A bíboros gazembert; és ha a
 Vesztopiacra hurcolnak, kiáltom :
 Azért jutott hóhér kezébe Bánk, mert
 Hitvese erényét maga boszulta meg!

Biberach.

Pah, milliom! bizony tán nem tudod,

Hogy csóka csóka társának szemét
 Ki nem kaparja? mert ám mintsem olly
 Nagyot bakázzék a bibor, bizonynal
 Előbb feláldoznak tiz Bántok is.
 De gyilkod is haszontalan fened
 Az útakat jól tudjuk elállani;
 Veszőhelyet se fogsz te látni, hogy
 Ottan ríkolthassál — az illy ríkolttó
 Titokba szoktuk ám eloltani.

Bánk.

Német! te megnyitottad a szemem!
 S illy kábaságot akartam tenni? — Nem!
 Szeggel szeget! hisz a tilalmas és
 Megengedtetető ravaszkodás
 Ugy állnak el, mint a hazug s való.
 Megmenthetem talán még — nemde? Oh
 Szólj Biberach, lehetne még talán
 Meggátlanunk? Szólj, szólj!

Biberach (öklét homlokára nyomván, igen mély, de
 rövid meggondolás után.)

Talán. Jerünk!

Bánk.

Ember! ha még késő nem volna — oh
 Angyal! szerezd meg üdvösségemet. — —
 Ne menjetek széllyel mindjárt barátim,
 Hogy megtaláljalak, ha hogy talán
 Lehetne szükség rátok. (Mikhához.)
 Osz, reménylj
 Egy nyugodalmas éjszakát.

Mikhál.

Uram,

Szent isten! adj te!

Mind (morogva.)

Amen! Ugy legyen!

Simon.

Szabadítsd szerette húgomat Melindát!

Bánk.

Csak egyszer öt erős kezem közé
 Vehessem, oh mikép fogom kacagni
 A gyáva herceget; s ha húsomat
 Lerágja a kerítő asszony, akkor
 Még esontomon is elviszem Melindát.
 Egy elhagyatott helyen legyen
 Inkább kenyéren s vizen, mintsem itt
 Pompába bibor, és a hölgymenyét
 Bemocskolásra eszközül vetessék,
 S szolgáljon egy bujának, a kinél még
 Drágább, s becsesb előttem a kutyám. (El.)

Biberach (maga elébe dörmögve, követi.)

És — jó ez is. Csak egyik nyerni fog! (El.)

Petur (egy ideig merőn nézi mindnyájokat, kik el-
 gondolkodtak.)

Na — üljetek le hát — azt mondta, hogy
 Maradjatok —

Mind (székekhez ballagnak, leülnek, s az asztalra
 békétlenül könyökölnek. A többiek körül a fal melletti
 padokra telepednek, és vagy térdőkre bókólnak, vagy
 fejüket hanyatt fálnak támasztják.)

Jó, jó! Maradhatunk.

Mikhál.

Bojót! Bojót! Kopácsolásukat
 Lelkem menyasszonyi ágyának gondolá;
 Pedig becsületünknek gyászokporsót
 Szögeztek. Oh Melinda! (Bánatosan lehajtja fe-
 jét, s végre elszunnyad.)

Simon (mellé ül.)

Még hiszem,

Tán jóra fordulhat minden! (Maga elébe néz.)

De hát

Ha nem! Kevély spanyol szív, hol maradsz!
 Hamar tűnő öröremény, mi vagy
 Te? Játszi képzete a kívánczó
 Észnek: — mosolyg, s — meghal —
 Petur (az ablaknál székre vetette magát.)

Jó éjszakát!

Mind (a nélkül, hogy megmozdulnának.)

Jó éjszakát!

Petur (magában morog.)

Virad. — Nem úgy, nem úgy,
 Ti földi istenek! ne gondoljátok azt,
 Hogy minden irtózik hatalmas hangotoktól.
 (Hirtelen visszatekint.)

Hát alszotok? —

Mind (lassabban.)

Jó éjszakát! —

Petur.

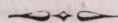
Aludj

Mohón kilobbant hazafiság! —
 (Elragadtatva néz ki a hajnalesillagra.)

Dicsó fény-

Csillag! (Hirtelen gúnyolva.)

Lopott fény! — Ej! — (Lassan.) Jó éjszakát!!!

Harmadik felvonás.

(Melinda szobája.)

Első jelenet.

Bánk. Melinda.

Bánk (asztalnál állva kezére bókolt.)

Hazudsz!

Melinda (előtte térdel.)

Igen, mióta hitvesed

Megszűnt Melinda lenni, mindenik

Vétek lehetséges. Hazudni? oh!

Oh, vajha angyalom lehetne az.

Bánk.

Mit térdpelsz? Az isten nincsen itt —

Állj föl! beléphet egy meráni állat,

És azt híhetné majd: őt illeti. (El akar menni,
 de ismét visszajő.)

Hát nem cselekszed?

Melinda (térdein elébe csúszik.)

Ülj meg engem, oh

Bánk! ülj meg engem. —

Bánk.

Én, egy semmi asszonyt!

Melinda.

Oh istenem! de én nem az vagyok.

Bánk.

Ártatlan? és az udvar nyelve e
Névvél nevezte é becsületem?

Melinda.

Nem, azt ne mondja az udvar; mert hazud
Mindenkor — ez ne mondjon engem annak.
Ah, én szerencsétlen vagyok! (Földre rogyik.)

Bánk (föléneli.)

Szegény, szerencsétlen Melinda! (Merőn néz-
nek egymásra.)

Mit

Akarsz? Mi kell? Tehát te engemet, mint
Egy Tantalust az el nem érhető
Végéül után hagysz csak kapkodni? — Sirsz?
Felelj; de szóval, és ne így! Hiszen
Szép könnyid elbusíthatnák az ég
Lakóit, és az angyalok magok
Szánnák kigördülését. Elveszek, s én
Igy férfi nem vagyok. (Elereszt.) Még sem hi-
szek. — —

Ottó, s Melinda, egyiránt örültek! — —

Melinda (térdeit karolja.)

Bánk, Bánk! Taposs el legalább engemet!
Én büntelen vagyok. Oh, ne mondd meg ezt
Testvéreimnek: nem feleség — anya.

Bánk (belök egy oldalajtót.)

Te átkozott kis alvó, mit mosolygysz?

Melinda (sikoltva fölugrik.)

Ember, tudod most, mit mondtál fiadnak?
Megátkozád! — — (Merőn néz maga elébe.)
Atyaátok — és anyáért!

Bánk.

Mint vándor a hófúvatagban, ugy
Lelkem ingadoz határtalan
Kétség között, s eszem egy nagy Óceánban
Lebeg, vesztve minden csillagot.

Melinda.

Atyaátok egy anyáért! — Kábaság! —
Há a szegény hold férjhez alja szép
Leányait, mondjátok, hogy királyi
Lakodalma van két nyillövésayire.

Bánk.

Boldogtalan! —

Melinda.

Jó név. Pokolbeli
Tűz ége csontjaimban, s a királyné
Alunni ment — álmos volt. Ébredess!
Add vissza gyermekem, te nagy királyné! (El-
siet.)

Bánk.

Menj, menj, hová a történet viszen! — —
Ugy, úgy! alunni ment — álmos vala.
Helyes, helyes, meráni asszonyom! — Nap!
Küldd oktalán Phaétonod, hogy a
Világot össze és meg össze rontván,
Pörköljön engem is pokolra le! —

De istenemre, lehetlen még is ez —
Nem, nem lehet! Tanácsot álmodik
Szívem, s kimérhetetlen irtalom
Által susogja azt a jó remény
Lelkembe: nem lehet. — Sötét remény!
(Karjait kinyújtja az ablakon.)
Ne rontsa ezt világot, oh korány!
Hiszen Melinda ugy se tudja, mit
Beszéle. — — Ég, és föld! de hát ki az
Oka, hogy szegény nem tudja, mit beszél?! —
És a királyné álmos volt! — Nem é? (Megijed.)
Hah!

Melly gondolat lesz agyvelőmben első
Zsengéjekor már meghatározás? — —
Épülj fel! izmosodjál, gondolat! —
Veled épül ismét csak fel örök lenyugtom
Fölött megéledő becsületem! (Távozni akar.)

Második jelenet.

Bánk. Izidóra.

Izidóra (oldalajtóból dölyfösen lép ki.)

Kiállhatatlan! — Elfeledkezél
Rólam, gyalázóm? Ugy hát zárodát
Betörve karjaimmal, megmutassam,
Hogy Bendeleiben Egenolf vére foly
Ereimben? és — nagyur, kitől kapál
Hatalmat, engem itt bezárni?

Bánk (csak maga elébe néz.)

Ha engemet Prometheus csak egy
Hangyának, és az égi tüzet talán
Még abba is sajnálva, egy hideg
Eszköznek alkotandott, ugy talán
Szolgálatodra még lehetne hangom —

Izidóra.

Nagyúr! királynénak barátja a nevem.

Bánk (elébe mutat.)

Nézd, nézd az árnyékot — hallgass orozslán,
Az a királyné — oh hazug! csak árnyék.

Izidóra.

Bán, bán! mi lelt téged? — Nagyur, mi lelt?
Könyörületességéből felelj —

Bánk.

Ki innen!

Izidóra.

Megengedek, mert meg vagy háborodva.
(Távozni akar.)

Bánk.

Egy szót csak, irgalmas lélek: hiszen
Az éjjel Ottoval még a mulatság
Után sokáig szóla a királyné — ?

Izidóra.

És nagy kegyelméből csaknem kijött:
De majd Melinda megbékelteté. (Elsiet.)

Bánk.

Kigyói nyelv! — Megbékélt; álmos is volt!
Szépen kidolgozott családoklás —
Igy megcsalatra egy pokolbeli
Kisértet által, a kitől levésekor

Már ugy megundorodott az alkotó,
Hogy félbe hagyni dolgát kénytelen volt —

Harmadik jelenet.

Bánk. Tiborc.

Tiborc (bizalom s félelem közt besompolyog.)

Bánk bán, nagyur, jó reggelt.

Bánk.

Útonálló!

Tiborc.

Igazán? lehet meglátni arcomon?

Bánk.

Minek is becsület emberek között!

Tiborc.

Való, igaz: megöszült a fejem.

Bánk.

Miért?

Tiborc.

Időm eljárt, jaj és panasz közt.

Bánk.

Azért teremtettél —

Tiborc.

Köszönöm. Ma már

Nem háborogsz ugy, mint az éjszaka.

Bánk.

Munkálkodó légy, nem panaszkodó —

Tiborc.

Oh, istenem! tekintenél csak egyszer

Házamba — élve látnád a panaszt

Előtted. Mért valék hőcsületes!

Holott gazember lévén, mostan is

Tied lehetnék —

Bánk.

Milly boldogtalan

Az, a kinek bármelly bilincsei

Boldogtalan módokon odatnak el!

Tiborc.

Oh, mint örültem, hogy szabad levék.

Bánk.

Mikép örültem a bilincseimnek!

Tiborc.

Hiszen való, hogy jó is az; de már

Mióta a merániak —

Bánk.

Hah! — Oh!

Tiborc.

Sok pénzre van szükségök, és mivel

Mi annyit adni nem tudánk, tehát

Sovány nyakunkra ismaelitákat

Ültettek — ez már égbe kiált.

Bánk.

Gyalázat!

Tiborc.

Mig türhetém, türtem becsületesen:

Most már gazember is lennék; de késő! —
Ősz fő, kiszáradt kar, — hová megyek?

Bánk.

Haramja légy — nincs más kigázolás.

Tiborc.

Ma éjszakán először kezdtem el

Próbálni ezt a mesterséget; oh!

Hiszen beteg feleségem, és öt éhes
Porontyaimnál szívem majd kiugrott.

De látja isten, hogy nem értem azt.

Lent a királyiház előtt soká

Ólálkodám. Vigan valának abban,

És sokszor azt vettem csak észre, hogy

Nyelvem kiöltém, mintha azt akarnám

Felnyalni, a mit ott fen ellocsoltak.

Akkor lopózkodál be a kapun —

Hallám az örrel is beszédedet —

Én is tehát utánad mentem, és

Mivel hogy azt meg tudtam mondani:

Ki ment be olly titokba, — mindenik

Elhitte, hogy Bánk bánhoz tartozom.

Bánk.

Pih! e szerint tehát minden hamis,

S megesal — keresse bár az ember a

Hol akarja — és legtisztábbnak mutassa

Magát, de egyben még is mocskos az.

Tiborc.

Mért bélyegez meg a szükség veled!

Bánk.

De hogyha jól meggondolom: maga

A tiszta hűség, oh! — De, ej, tehát

Mi még is itt meggondolandó?

Hűség? Kisértem, mellyrül minden ember

Fecseg; de még nem látta senki itt.

Tiborc.

No, édes istenem! ismét azt hiszem, hogy

Velem beszél —

Bánk.

Beszélj, beszélj, igen

Jól hallom én panaszod; de a magam

Panassza is beszél. —

Tiborc.

Uram teremtőm,

Még a nagyurnak is van az? — No hát

Nem vétek a szegény Tiborcnak, egy

Titkos szövetségben hitét letenni.

Bánk.

Hah! — Ezt hogyan feledhetem? — Nagy isten!

Tiborc.

Van más kigázolás? — Vitézkedést

Ugyan ne várjanak tőlem; de hisz

A háborúban fosztani nem tilos.

E gondolat legjobbnak látszatott.

Bánk (búsán néz ki az ablakon.)

Magyar hazám! —

Tiborc.

A jó merániak

Azt háború nélkül is megteszik; mert

Hisz a zsidók eleget fizetnek, a
Kiket tulajdonképen tán nem is
Lehetne emberrnyűzőknak nevezni, —
Nyuzásra bőr kívántatik, holott
Azt a merániak magok lehúzták
Már csontjainkrul, — így tehát ezek
A husba kénytelenek kést mártani —
Ígaz, hogy a metéltetett sikolt; de
Hisz arra nem szükség hallgatni, csak
Haszon lehessen. — S a nagyszony?
(Keserű megvetéssel lóditja el kezét.)

Bánk (fejét az ablakfához nyomván.)

Oh!

Tiborc.

Ó cifra és márványos házakat
Épített; és mi — csaknem megfagyunk
Kunyhónk sövény falai közt —

Bánk.

Átkozott!

Tiborc.

Ó csorda számra tartja gyűlevész
Szolgáit, épenséggel mintha minden
Hajszála egy őrzőt kívánna; sok
Meránit ollykor, azt hinné az ember,
Hogy tán akasztani viszik, úgy körül
Van vére a léhűtőkül; s mi egy
Rosz csószát alig tudunk heten fogadni.
Ó táncmulatságokat ad szűtelen,
Ugy, mintha mindig vagy lakodalma, vagy
Keresztelője volna: és nekünk
Szívünk dobog, ha egy csapárlegény az
Uteán előnkbe bukkanik, mivel
A tartozás mindjárt eszünkbe jut.
A jó merániak legszebb lovon
Ficáncolódnak, — tegnap egy kesely,
Ma szürke, holnap egy fakó: — nekünk
Feleség- s porontyainkat kell befogni,
Ha veszni éhen nem kívánkoznak.
Ők játszanak, zabálnak szüntelen,
Ugy, mintha mindenik tagocska bennök
Egy egy gyomorral volna áldva: nekünk
Kéményeinkrül elpusztulnak a
Gólyák, mivel magunk emésztjük el
A hulladékot is. Szép földjeinkből
Vadászni berkeket csinálnak, a
Hová nekünk belépni sem szabad;
S ha egy beteg feleség, vagy egy szegény
Himlős gyerek megkívánván, lesujtunk
Egy rosz galambfiat, tüstént kikötnek;
És a ki száz meg száz ezert rabol,
Birája léssen annak, a kit a
Szükség garast rabolni kényszeríte.

Bánk.

Hogy ugy van! —

Tiborc.

Ők monostort, templomot
Építenek, hol ugy sipolnak, olly
Főzengenek, hogy a zarándokok
Táncolni kénytelenek a sáros utcán:
Nekünk pedig nincs egy jó kötösünk,
Mellyben magát az ember egy beeses

Védsczent előtt mutathatná meg a
Templomban.

Bánk.

Oh, buzogj vér! csak buzogj!

Tiborc.

Ha hogy panaszkodni akarunk, előbb
Meg kell tanulnunk írni; mert az illy
Szegény paraszt az úr elébe nem
Mehet be többé — úgy rendelte Béla
Király, s merániak hasznát veszik —
Hisz összekarmolázná a szegénynek
Patkója a szép síma padlatot!
S ha tán utolsó fillérünkre egy
Törvénytudó felírja a panaszt —
Ki írja föl keserves könnyeinket,
Hogy jó királyunk megláthassa majd? — —

Bánk.

Te, isten!

Tiborc.

El kellene pirulniok, I
Midőn ezüst-, arannyal vart övek
Verődnek a lábszáraikra; mert
Véres verejtékünk gyümölcse az.
Lelkemre mondom, egy halotti fátyolt
Kötnének inkább a hasokra — leg-
Alább csak úgy kütsökép is mutatnák
A gyászt azon szegény nyomorultakért,
Kiket kiállhatatlan sajtólásaikkal
A sirba döntenek —

Bánk.

Türj békeséggel! —

Tiborc.

Türj békeséggel, ezt papolta az
Apáturunk is sokszor: boldogok
A békeségesek, mert isten fiainak
Hivatnak — ugy de tömve volt magának
A gyomra. Istenem! mi haszna, ha
Szorongat a szegénység? A pokolt
Nem féljük — a mennyország sem jöhet
Szép színben a szemünk elébe.

Bánk.

Kirontjuk a korlátokat, — lezuzzuk
A jó barátot, ellenséget; és
Aztán, ha célra értünk, sirni kell csak:
Szánom keserveiteket emberek!

Tiborc (nevetve.)

Te szánsz, nagyur? Oh a magyar se gondol
Már olly sokat velünk, ha a zsebe
Tele van — hisz a természet a szegényt
Maga arra szánta, hogy szülessék, éljen,
Dolgozva éhezék, sanyargjon, és —
Meghaljon. Ugy van ugy! ismerni kell
Az élehetetlenek sorsát, minek-
Előtte meg tudhassuk szánni is.

Bánk (haragall tekint reá, de szeme Tiborc homlokán
levő sebhelyen akad fel.)

Tiborc (észreveszi s kevés hajával ügyekszik eltakarni.)

Huszonhat esztendő előtt vala ez —

Még gyöngye ifjanc voltál; Jádra mellett

Egy rossz velencei akart tégedet, s
Atyádat — ej, hisz az régen vala!

Bánk (Tiborc homlokát, megölelve, melléhez szorítja,
és erszényt nyom markába.)

Engem s atyámat — menj, menj, menj Tiborc.

Tiborc.

Szép pénz; de adhatsz é hát mindenik
Szűkölködőnek? Visszaadja é
Ez a halottakért hullt könnyeket?
Ha mást nem adhatsz, úgy annál, kinek
Adsz, még szegényebb vagy. Vigyázz, hogy egy
Zsivány, tömött erszényeiddel együtt,
Ne lopja el nagylelkűségedet.

Bánk (méltósággal.)

Tiborc! Tiborc! kivel beszélsz?

Tiborc (térdre rogyik.)

Uram

Isten! hisz azt akarom, hogy vesszek el.
Én nem vagyok gonosztevő — azért nem
Bátorkodom magamat előlni, mert az
Isten haragjától félek.

Bánk.

Tiborc!

Menj, menj; keresd föl asszonyomat, s ha meg-
találtad, úgy jőj, s várakozz reám.
Haza megytek — ott megmondhatod, hogy él
Még Bánk!

Tiborc.

Igen — kedves szomszédok! él
Még Bánk, atyánk — fogom kiáltani. (Sírva el.)

Bánk.

Atya? — úgy — ez is még hátra van —
(Megáll a belőkött ajtónál.)

Hah! Fel,

Fel púha ágyadból gyermek, nehogy —
Megvesztegessen udvarunk szele. (Bemegy.)

Negyedik jelenet.

Biberach. Utóbb Bánk.

Biberach.

Bán! Asszonyod magán kívül futott el.

(Az oldalszobába siető Bánk után néz; azután egész ké-
nyelemmel le akar ülni, de a visszajövő Bánk tekintete
tartóztatja.)

Bánk (az álmos kis Somával.)

Ne sirj, ne sirj gyermek; hisz egykor úgy is
Ébredni kell. (Vezetvén kifelé.)

Menj tigrisek, fene-
Vadak közé, szelidíts hyénát,
S ha mindened feláldozván nekik,
Háláadással megnyalják kezéd —
Öleld, szorítsd melledhez, és kiáltsd
Örömmel: oh még is találtam embert!

Biberach.

Bán! örülést mutat tekinteted!

Bánk.

Tudom, tudom; de hallom is közel-
Létét eszem lerontatása hír-

Kürtjének, és azért kívánom azt
Használni addig, míg egészen el nem
Vesztem. (El fával.)

Biberach.

És magam maradjak itt?

(Utána néz, azután járdogál.)

De nem hiszem biz én, a gyáva herceg
Hogy boldogult. — Gyanú kinozza Bánkot. (Leül.)
Egy sincsen a sok emberi indulat
Közt, melynek olly kevésbe kerüljön a
Képzelt lehetőség átöltöztetése
Az igazra, mint a szerelemföltésnek.
(Maga elébe nézve, egymásra tett lábait lóggatja.)
Biz úgy.

Ötödik jelenet.

Otto. Biberach.

Otto (libegve fut be.)

Jó, hogy talállak — oh, de mért hogy itten
Talállak? Itten, Biberach?

Biberach (fölemelkedik.)

Igen.

Olly sárga a herceg? Hogy jött ide?

Otto.

Tudom é hogy? — És te Biberach is itt?

Biberach.

Igen. Te reszketsz, jó uram! mi baj?

Otto.

Segíts, segíts!

Biberach.

Hogy hogy?

Otto.

Néném kerestet.

Biberach.

Az semmi sem.

Otto.

De hátha még is?

Biberach.

Ugy

Hát menj el. —

Otto.

Ó kerestet; érted ezt?

Biberach.

Értem.

Otto.

Melinda ott van. Bánk is itthon.

Biberach.

Láttam.

Otto.

Melinda — reszketek.

Biberach.

Soha

Bizony —

Otto.

Nem a nagyurtól — nem az egész
Országtól, én csak rettentő királyi
Nénémül irtózom; mert hogy gyanút
Ne tenne, Myska bán által kerestet.
Elmenjek é? Hová menjek?

Biberach.

Csak a melly
Hely legközelebb van hozzá: ott nem is
Keresnek. — Édes hercegem; de hát
Mért félsz? Talán vétettél ellene?

Otto.

Te kérde az, tanácsadó? Te?

Biberach.

És

Volt annyi lelked azt követni, herceg?

Otto.

Csufolsz, csavargó?

Biberach (szepegve.)

Megesett a dolog?

Otto (elfogódva szegzi földre szemeit.)

Biberach.

Hallgatsz? — Na — Él szerencsésen.

Otto.

Hová?

Biberach.

Elég nagy a világ.

Otto.

Engemet akarsz

Elhagyni? Rémitón fogok fizetni
Gazemberes tanácsodért.

Biberach.

Na még

Ez volna szép! — Én szabad ember vagyok.

Otto.

Reszkess!

Biberach.

Miért nem? Gondolod, hogy a
Felháborított tengert meg fogod
Állítani, hogy ha egyszer egy habocskát (magát
érti)

Vessződdel el tudál széleszteni? Mit? —
No, nézd ezen kevés haját.

(Hajából igen keveset morzsol újai közt.)

Nem is

Méltó azon kis fáradságra, mellyel
Ki lehetne rántani — ha most ennyivel meg
Tudnám szerencséd váltani, hidd el, azt
Nem tartanám méltónak e csekély erőre.
(Legnagyobb hidegséggel.)

Még gyermekekhez nem bocsátkozám le,
Mióta csak megszüntem hinni azt,

Hogy a tanítómnak vesszőitől
Reszketne minden ember. Jobban ismersz,

Jó hercegem, mintsem hogy azt reményld,
Hogy Biberachot egy mesés manó is

El fogja tán mindjárt rémiteni.

Első bejöttöm a világra megölt

Már egy anyát, s büs, tékozló atyám

Gyűlölni kezdett — én is rajta kezdtem

Gyűlölni minden embert. Néha jól

Megöklözém. Egyszer végre feladott.

Bűnöm bocsánataért, ölni, a

Szent földre kellett volna mennem; és

Atyám megitta volna addig otthon

Minden vagyonkámat. Nem mentem. Akkor

Bedugtak egy klastromba: hogy pedig

Még életemben szentté lenni kedvem

Nem volt, kiszöktem a falak közül.
Minden vagyon nélkül, köszönhetem,
Hogy ott tanultam; s így az emberi
Vakságbul éltem: — elég az ostoba! —
Lovag, paraszt, szegény, ur, hercegek
Lettek barátimmá, és csak egyszer
Forrt szinte a torkomra. Nem kívánom
Hogy többé ugy legyen. (Menni akar.)

Otto (bámulva.)

De olly hideg

Vérrel?

Biberach.

Miért nem? Én leülhetem hűs
Vérrel Lucim nyakába kardomat,
Hát tégedet miért ne tudjalak
Hűs vérrel itten hagyni? — Hogy ha úgy áll
Előttem egy valaki, mint férfiú,
Biz úgy ijedni meg tudok magam
Is — most nem.

Otto.

A nyugalmat tekintsd,
És adj tanácsot e zavarba, kérlek.

Biberach.

Ha hogy te is szavadnak embere
Lettél, s beteljesítéd volna szép
Igéretid — legengedelmesebb
Lett volna Biberach. A sok jutalmat
Özönnel ígérted, melly egykor a
Vénségemen segítsen: és — nem úgy lett.
Tudván, hogy a hasonló emberek
Kényők szerint várják meg a tanácsot,
Kétféleképen adtam én is azt;
És rajtad állt abban választani.
Most hát sziszegj azon gödörben, a
Mellyet magad véstél magadnak. Azt
Csak meg fogod nekem bocsátani,
Hogy értted én is abba esni nem
Kiváncokozom?

Otto.

S valóban olly gödörben
Állnék? Tanácsolj Biberachom! Oh,
Ha vallomásomat kívánod — im
Megismerem, hogy vigyázatlanul
Tevék; de nem, sőt oktalan —

Biberach.

Mi, mi?

Még oktalan? — Ti földi istenek,
Soha oktalan nem tesztek semmit is:
Az égi isten adja nektek az
Ó csalhatatlan bölcseségmalasztját!
Kérdezd, s megesküszik reá akár
Melly embered. — Te mindenféle földi
S mennybéli bölcseségek összessége!
Így hát hogyan lehetsz te oktalan?

Otto.

Ember! csak egy szót még, vagy egy nyomot
Tovább, s fejed lábadnál fog heverni.
Bolondokat lehetsz; de engem a
Szerencse itt uraddá tett —

Biberach (kissé megdöbben.)

S miért

Tartóztatod tehát intéseidet, hogy
Végére járjon életemnek? Ugy,
Ugy! ölni tudok, jó urak: bezeg,
Ha életet tudnátok adni, akkor
Érdemlenétek meg az uralkodást.
Még eddig egy kevésre csak becsültelek;
De most idélen rémitésedért
Megvetlek. Utálnám magam, ha abban
A hiedlemben hagyhatnának el,
Hogy testi, lelki híved voltam: engem
Csak a haszon kötött hozzád —

Otto.

Vitéz!

Biberach.

Ne félj, uram; hiszen nem esz meg a
Nagyur — való, hogy féktelen dühös
Lett, a midőn a dolgot felfödöztem —

Otto (kardot ránt.)

Még ezt is? Ördög! —

Biberach (mosolygva kardmarkolatjára teszi kezét.)

Otto (gyöngülve erőszki le kardját, Biberach megy. Ot-
to segítségét akar kiáltani.)

Hej!

Biberach.

Ne szólj. — Uram!

(Hidegen visszatér.)

Én elmegyek. Te megfogathatsz;
De jól tudod, hogy én, egyedül, tudom:
Ki volt Fülöp királynak gyilkolója! — — (El.)

Otto (elhanyaglatik.)

Várj, Biberach — ne menj! várj! várj!

Biberach (elballagva.)

Soha!

Otto (rimánkodva siet a hátra sem néző után.)

Várj! várj! — (Midőn utólérte, ledöf.)
Pokolba véled alávaló! — (Elsiet.)

Biberach (visszafordulván kardot ránt Ottora; de el-
gyöngülve botlik azon keresztül a földre.)

Hah, ez gyalázat! — Átkozott! Halálos
Ágyad fölött kétségbeesésedet
Kacagja árnyékom. — Gyilkos! Segítség! —

Hatodik jelenet.

Myska bán. Több ur, Biberach.

Myska.

Rejtsd el magad, herceg, kér a királyné.
Hol van? Szavát hallottam. Hej! mi ez?

Biberach.

Ottó döfött le — hátul — oh segits —
Gyógyits — azért nagy dolgokat fogok,
Bán, fölfedezni, mellyek a királynét,
S hazádat illetik.

Myska.

Hazámat? — Oh

Hozzátok öt hamar tehát utánam!
(Főlemelik Biberachot, ki kezök közé hanyatlik.)

Negyedik felvonás.

(A királyné szobája.)

Első jelenet.

Gertrud. Udvaronc.

Gertrud (asztalnál ül mély gondolatban. Az udva-
roncnak, ki az asztal mögött áll, s egyik kezében egy
már elolvasott levelet tart, a másikban pedig a világ-
történet könyvét, kinyitva, a levelet kivévén kezéből,
ifjáll, megnézi, s ismét visszaveti az asztalra.)

Csak szünyogok — csak szünyegyet nekik. —
Elég —!

Udvaronc (beteszi a könyvet, és a királynéra néz.)

Gertrud.

De hol van Otto? — Ellene

Törnek, mivel vérem. (Az udvaronchoz.)

Mehetsz.

Udvaronc (leteszi a könyvet az asztalra, s meghajt-
ván magát, távozik.)

Gertrud (ablakhoz menvén, kinéz.)

Napest! —

(Asztalhoz megy, fölhevén a könyvet, végig pörgeti ú-
jain, s ismét leteti.)

Hogy nem lehet Solon, s Lykurg — az asszony!
De már ki háborít ismét?

Második jelenet.

Gertrud. Izidóra.

Izidóra (jövén, távul meghajtja magát.)
Kegyelmes

Nagyasszonyom — —

Gertrud.

Leány! szerencse, hogy

Te vagy — megint büntetnem kellene.
(Kezét nyujtja.)

Izidóra (megesókolja azt.)

Köszönöm. Igaz, hogy rendelésedet
Tudtam, mivel be nem bocsáttatik
Még maga Melinda sem. De egy kegyelmet
Jövék kikérni —

Gertrud.

Szólj.

Izidóra.

Bocsáss hazámba.

Gertrud.

Izidóra!

Izidóra.

Én ez országodba úgy
Jövék el egykor, mint egy asszonyi
Szép érdemünkkel büszke lány; de az
Ma meggyaláztatott: azért tehát
E büszkeségem megmaradt darabját
Engedd hazámba visszavinni még!

Gertrud.

Ha hazudsz, leány —

Izidóra (letérdel.)

Nem, istenemre, nem!

Nem!

Gertrud.

Szólj!

Izidóra.

Szerettem Ottót —

Gertrud.

Mit beszélsz —

A herceget?

Izidóra.

Nem. Ottót a vitézt; de a

Vitéz bemocskolá magát, s azért

A büszke német lyány a bitorost

Is megveté.

Gertrud.

Leány, az én öcsémet?

Izidóra.

Azt.

Gertrud.

Állj fel!

Izidóra (megteszi.)

Olly igen szerethetém

Még akkor is, midőn megosalta szívemet;

De már ma gyáva gyilkossa leve.

Gertrud!

Az én öcsém félénk gyilkos leve?!

Izidóra.

Szemérmemet legyőzve, mindenütt

Nyomába voltam este óta. — Hogy

Téged, nagyszasszonyom, Melinda mellett

Az álom elfogván fekünni mentél —

Előmbé jött lihegve Biberach;

S midőn lefedtetet megtudta, kért,

Hogy menjek el Melindához, mivel

Italt adott mindkettőtöknek Otto.

Gertrud.

Hah!

Izidóra.

Én futottam; nem hozzád, mivel

Ez alfató volt csak — futottam Otto

Herceghez, és Melindához hamar. —

Rendetlenül láttam kifutni onnan

A herceget. Szemmel tartván, alig

Értem Melinda ajtajához, a midőn

Egy durva lábdobogás riaszta fel.

Gertrud.

És —

Izidóra.

Vállamat ragadta egy erős

Kéz — belökött Melinda ajtaján,

S előtttem áll a Bánk bán —

Gertrud (megmerevül, végre halkán mondja.)

A nagyur?! —

Izidóra.

Melinda felsikoltva elhanyaglott —

Én fagyva álltam, mint egy utazó

Az égnek első dördülésekor.

Mindent kivallottam: mellyért bezárt egy

Oldalszobába — szabadulásomért

Ott várakoztam hasztalan. Segítség

Után akartam az ablakon kiáltni

Már; s im kacajt hallottam fel. Szemem

Világa elveszett, — hajnalban egy

Idegen szobában — rajtam a kacaj! —

Iszonyú erőt éreztem karjaimban,

És felszakasztám Bánknak ajtaját.

Gertrud.

Bánk itthon —

Izidóra.

Oh királyné! ez gyalázat!

Eressz hazamba: hiszen ez itt marad.

Gertrud.

Ottó!

Izidóra.

Kevés időre alattomosan

Megölte Biberach vitézt —

Gertrud.

Ezt is?

Ottó! —

Izidóra.

Szerencsétlenségembe kezdem

Ismerni udvarod — milyen mohon

Kap a gyalázaton, hogy gúnyolódjék!

Gertrud.

Ottó! Meránia!

Izidóra.

Midőn elvivé

Leányod a követség, engemet

Te itt hagyattál —

Gertrud.

Berchtold nemzete!

Izidóra.

Jó Berta, légy leányom anyja, mint

Én anyja lészek a tiédnek! Azt

Mondád te akkor jó anyámnak. Oh,

Kegyess nagyszasszonyom! hazamba vágy

A szívem, és az ott vagyok, hol a

Holtteste nyugszik annak, a kinek

Az életem s lelkem fölébredését

Köszönöm.

Gertrud.

Dicsó kinézésim!

Izidóra.

Nagyszasszony!

Higyjed, királyi udvarodra nem

Vagyok én teremtvé. Itt nekem hideg,

Lármás, világos minden, olly nagyon —

Gertrud.

Izidóra!

Izidóra.

A magányosságnak édes

Ölébe voltam én nevelve, ott

Tanultam ismerni egy jobb világot. Otto!

Gertrud.

Átok reád fiú, ki örök mocskok
Közé keverted a hazádat!

Izidóra.

Ott

Fogok talán én megnyugodni, vagy
Könyezni, és feledhetni —

Gertrud.

Izidóra!

Jőj máskor el. —

Izidóra.

Reménylhetek?

Gertrud (kezét nyújtja a nélkül, hogy elfordítná egy helyről szeméit.)

Izidóra.

Királyné!

Gertrud (széjjel néz, s valami nagy fölött láttatik gondolkozni.)

Az egy halál —

Izidóra (mohón megcsókolja kezét.)

Minden keserveinket

Elüzi, és a sírban a sebek

Is mind begyógyulnak. — Mosolyg, remény (El.)

Harmadik jelenet.

Gertrud. Udvaronc.

Udvaronc.

Nagyasszonyom —

Gertrud (futó pillantattal.)

Jöjön Melinda.

Udvaronc.

De —

Gertrud (elmerülve.)

Uralkodás! Parancsolás! Minő

Más már csak ennek még a hangja is,

Mint engedelmekedni — hát minő

Ez még valóságában? — Egy Magyar-

Majd Lengyelország és Podólia,

Aztán Velence, a kevély Velence —

Európa harmadában. (Szédülni láttatik.)

Gyöngé lélek,

Szédülsz? — Pirulj, ha egyszer annyira

Segítne Endre fegyvere, semmivel

Se lenne széditőbb, mint mostan ez. (Elevencbben.)

Törvényt kiszabni, és úgy lenni e fölött,

Miképen a nap sok világokon! Csak ez

Is elfeledtetheti velünk rövid

Éltünknek álmatlan sok éjszakáit. —

(Az udvaronchoz.)

Hah! Még is itt?

Udvaronc.

Mikhál bán jön be,

Erővel is —

Gertrud.

Melinda.

Udvaronc.

Jól vagyon. (El.)

Gertrud.

Saját eszünket, s akaratunkat, a
Legostobább köntösben is annyira
Szentté teremteni, hogy azt egy egész
Ország imádja. Önmagunknak az
Lehetni, a minék szeretjük; és
Másnak parancsolhatni, lennie —
Az, a minék kell lenni — átkozott! mitől
Foszthatsz meg, Otto, még tán engemet!

Negyedik jelenet.

Gertrud. Melinda.

Melinda (hirtelen jó, megáll, és merően néz.)

Ez a magyar királyné?

Gertrud.

Kérdezed?

Melinda.

Ugy, úgy, ez a kevély királyi asszony.

Gertrud.

Eszelős!

Melinda.

Hiszed, hogy reszketek?

Gertrud.

Mi kell?

Melinda.

Mi? Kérdezed? — Nem, nem! lehetlen az!

Gertrud.

Micsoda?

Melinda.

Hogy álmos a — rabló!

Gertrud.

Eszed

Vesztett! Megengedek. —

Melinda.

Késő az immár!

Add vissza egy anyának gyermekét —

Add vissza testvérnek testvéreit —

Add vissza férjét e tökéletesen

Megrontatott beteg lelkeknek is —

Gertrud.

Szánlak.

Melinda.

Köszöném, hogy ha elhíhetném.

Nincs a ki szánjon — nincs, nincs, nincs! —

Midőn

Kifutottam a sárkány elébe, még

Bánkom se jött utánam; a szegény

Azt vélte tán, hogy én nélkül is

Elmenni tudnék lakodalomba. — Oh, jaj!

(Fejét kezei közé szorítja.)

Gertrud (megijedve néz reá.)

Hah! istenem — Melinda!

Melinda.

Csak ne lennél

Az, a mi vagy; megátkoznátek, Oh,

Ti a szegény Melinda jó nevével

Ma egy egész családot elfőrlöttek

Az üdvözülhetők sorából.
 Átkozza férjem azon szent esküvést,
 Melly engemet hitvéssévé tevé —
 Átkozza a szerette gyermekét,
 Mert a bojtói Melinda szülte azt —

Gertrud (csönget.)

Udvarnok! a nagyúr —

Udvaronc (bámul.)

Itthon? —

Gertrud.

Siess!

Udvaronc (el.)

Gertrud (szeliden.)

El kell az udvarunk hagynod, Melinda.

Melinda.

El, el? Helyes!

Gertrud.

De minden láрма nélkül.

Melinda.

Semmit se félj, hogy pompásan hagyom
 El! — Gazdagon jövék abba; és
 Koldúsi módra költözöm ki abból —

Gertrud.

Szegény Melinda!

Melinda.

És te tudsz így szólani?

Gertrud (kezét nyújtja csókolásra.)

Melinda (nem fogadja el.)

El e beszennyezett kézzel!

Gertrud.

Melinda! —

Melinda.

Nem csókolom — nem is csókolhatom
 Azon kezét, melly útát nyithatott
 Lelkem kirablására. Ugy de hát
 Ki állhat a dögvésznek ellene,
 Hogy el ne terjedjen?

Gertrud.

Te oktalan!

Tudod, hol, és kivel beszélsz?

Melinda.

Veled —

Koronák bemoeskolója! a ki meg-
 Loptad királyi férjedet — kitépted
 Kezébül a jobbágyi sziveket —
 Áruba tetted a törvényt — nyomád a
 Nyomorútlakat — vértanuvá tetted az
 Erköcsöt, és (sírva fakad) testvéri indulatból
 Egy szennytelen nyoszolyának eltörése
 Véget, királyházban bordélyt nyitál.

Gertrud (az oldalajtón kikiált.)
 Hah, asszonyok!

Mikhal (szava kívül.)

Melinda!

Melinda (térdre esik.)

Istenem! — —

Ne hagyj bejöni őt most — csak ne most —
 Ne hagyj, királyné! (Elébe csúszik.)

Mind csak kérdező
 Kívül, miért sírok, s fehér hajával
 Törölte könnyeit, hogy nem tudá
 Meg tölem azt. Ha benned emberi
 Érzés legyen, ne öld meg őt saját
 Gyalázatoddal! (Háborodva.)

Mondd, hogy a menyekző
 Két nyillövésnyi — az Bánk, és Melinda.

Gertrud (a bejövő asszonyokhoz — méltósággal, de
 még is valamennyire szánakozva.)

Vigyétek e szegény tébultat el!

Melinda.

Mindenható, ments meg körületétül
 Minden tapasztalatlan sziveket! (Mennek.)

Ötödik jelenet.

Mikhal. Előbbiek.

Mikhal (betör — néhány udvaronc visszatartja.)

Gyilkoljatok meg, hogy ha sírva kell az
 Ajtó előtt itt az igazságnak el-
 Alunni, a mig bébocsáttatik.
 Meg kell ezenem tudnom, hogy mi lelt,
 Melinda. —

Melinda.

Félre, félre, eresszetek! (Kiszalad, az asszo-
 nyok követik.)

Mikhal.

Hurcoljatok hát sírba engem is! (El akar menni.)

Gertrud.

Maradj! (Int az udvaroncoknak, kik eltávoznak.)
 Hová ragadott indulatod?

Mikhal.

Mi lelte hűgomat? miért szalad
 Elöttem el — mint atyját, úgy szeret,
 És még is elfut? —

Gertrud.

Nem tudod, miért? (Szünet.)

Tehát miért kívánczál be hozzám?

Mikhal.

Ni, szinte elfeledtem — Istenem!
 A hűgom, és — ez —

Gertrud.

Ez? mi, ez?

Mikhal.

Követség —

Gertrud.

Micsoda követség?

Mikhal.

Oh, jaj, jaj! az eszem,

Mint éjszakáim, felzavarva van
 A bús körülmények boldogtalan
 Örvényin. (Hirtelen.) Óráim kiszabva vannak!
 Csak egy szarvada fog kerülni, és az
 Irtóztatón megindult sors golyója
 Más jobb nyomon fog hengeredni el. —
 Tekintsd magad — tekintsd országotat —

Gertrud.

Miért?

Mikhal.

Hogy azt még kérdezed! — Kezem
 Reszketve tettem össze —

Gertrud.

Talán

Miattam? — Én nem reszketek.

Mik hál.

De én,

Országodért: te reszkess éltedért.

Gertrud.

Mit? Éltémért? Tán nem vagyok királyné?

Mik hál.

Légy tehát azoknak anyja is, kik engem

Hozzad bocsátottak. —

Gertrud.

Kik?

Mik hál (megütközik.)

Kik? — Kik a

Hazaszabadító névvel ékesíték

Föl magokat.

Gertrud.

Undokság!

Mik hál.

Ugy hittem ez

Előtt csak egy órával én is ezt; de

Kik már azóta elérték volna a

Célt, várakoznak kérésemre.

Gertrud.

Pártos!

Mik hál.

Az nem vagyok; mert itt nem állanék.

Oh, töltsd be kérésöket, és egyrül egyig

Itt lábaidnál láthatod.

Gertrud.

Mi kérést?

Mik hál (letérdelve.)

Nézd — így fogok beszélni. Nem vagyok

Magyar, tehát nem is gondolhatod,

Hogy részrehajlás, vagy haszon beszél

Belőlem: oh, add vissza híveidnek

Azt, a mit elraboltál —

Gertrud.

Balgatag!

Mik hál.

A nyugalmat, békeséget, és

Az élet édiiben gonyörködést —

A volt vagyont, a testi lelki meg-

elégedést, fazékok mellül a

Fát, ételökbül a húst, s ágyaikbül

A szalmát —

Gertrud.

Hah!

Mik hál.

Mert biz ezt raboltad el,

S odadtad a saját hazádbeli

Udvarnokidnak.

Gertrud (fölkapja a levelet — erősen nézván Mik-

hálra — és ismét visszaveti. Csöndesebben.)

Állj föl, és beszélj,

Mint ember emberhez.

Mik hál (fölkáll.)

De jobban is

Megmondhatom: te ok nélkül bocsátád

El hivataljaikból a magyar

Alattvalóidat, s tífidet tevéd

Helyökbe — és lerontatád az ősi

Szép várakat, s odadtad a tulajdon

Felekedetnek.

Gertrud (szünet után, fél utálattal.)

Oh, nem ismered

Te a magyart még!

Mik hál.

Sőt igen, sem a meg-

Bántást, sem a jótéteményt soha

El nem feledte a magyar — de főkép

Felekedetnek.

Gertrud (fellobban.)

Ősz ember, kik a

Békételenkedők?

Mik hál.

Meg akarsz ijeszteni —

Pedig tekintesz ősz hajszálaimra.

Gertrud.

S ha arra én tekintni nem fogok? —

Mik hál (megdöbben.)

Ugy — elbeszélem, mért őszült meg így:

Itt van az, előljáró beszéd —

(Aradó könyveit törölgeti.)

No már

Jó éjszakát szívem vég nyugodalma! — —

Nem hinni látszol, s tántorithatatlan

Megállni, mint minden kevélyeszű.

Gertrud.

Ugy?

Mik hál.

Ez lopá el tőlünk mindenünket.

Nem volt utolsó a bojóti faj

Spanyol hazámban, és paizsunkon a

Taréjos egyfejű sast ismeré

Régtül sok ellenség. Már férfiak

Valánk ösémmel, a midőn anyánknek

Születtetett ezen Melinda. Szép

Volt, mint az erkölcs. Akkor szült nekem

Is egy fiat feleségem. Oh, ti szép

Napok! ti édes éjszakák!!! — Imé

Jövének egykor a mohádik, és

A mórok érc hatalma a spanyol

Földön megint egészen eltenyészett.

Minden csak azt kiáltá: „A mohádik! —

Nem messze vannak a mohádik! — Én

Szunyadtam, és — de hátha csak mese?

Mondá az én nehezen hívó öcsém. —

Igy egykor egy boldogtalan éjszaka

Elvette mindenünket — Nemzetünket —

Barátjainkat — Ős Bojót, és — (elfojtódik)

Egyetlenegy fiamat, reményemet,

Lelkemnek egy gonyörűségét, virágzó

Ifjúkorában. Boldogok szüléink,

Kik már előre elköltözték! — A

Hajam kitépve futottam a halál

Elől, mivel Simon megölt fiamnak a

Testével oldalam mellett futott.

Nem akarta eltemetni, mert soha

Nem hitte, hogy meghalt; de ah! midőn

Melinda elfáradván, jajgatott
A test fölött — midőn erőtlennül
Én ott feküdtem, és ő gödröt ásott —

Gertrud.
Ember! ledölsz — erősödj!

Mikhá!.

Majd — igen.
(Tenyerével törölgetve legördülő könnyeit.)

Fájdalma meghaladta a saját
Fájdalmamat — kezével véste a
Sírt, mintha csak maga akart volna majd
Belé fekünni. Így talála ott
Bennünket egy magyar, ki Elmerik
Királynak a spanyol Konstantiát
Vívó követségéhez tartozott —
Kunrád, a nagyurnak édesapja.
Alig tudák Simont felvonni onnan —
Fájdalma meghaladta a saját
Fájdalmamat! s én azt mostan neki
Háláaatlansággal —

Gertrud (szavába vág.)
Egyike

A pártosoknak! —

Mikhá!.

Hát ki mondta azt? — —
Szegény öcsém! Én voltam árulód! —

Gertrud.
Födözd fel őket!

Mikhá!.

Hallgatásra tettem
Le esküvésemet.

Gertrud.

Hát még is egy
Az összeesküttek közül? —

Mikhá!.

Fiam
Sírjára esküszöm, hogy nem vagyok;
De ők möhön kívántak banni a
Dologgal, és — Melinda volt eszemben —
Kértem, hogy addig csak halasztanák,
Mig én beszélenék veled: hanem
Meg kelle eskünnöm, hogy egyikét
Sem árulom közölök el —

Gertrud.

Oktalan!
Első hited mindig királyodé.

Udvarnok! (Udvaronc belép.)
Örizetet! — Tüstént fogasd

El a Simon bánt. (Udvaronc beszólítván az őrköt, elsiet.)

Mikhá!.

Oh, ha megtalálják —
Ezt látni —

Gertrud.

Lássák, és irtózzanak —
Gertrud királyné rendületlen áll —
Vigyétek!

Mikhá!.
Engem? Asszony!

Gertrud.

Esztelen!

Nem fogsz talán csak átkozódni, hogy
Az életemet kívánom örzeni?
Öcséd kivallja majd, (gúnyolva) mivel hogy ő
Nem esküdött meg. Oh, így megcsalatra
Saját teremtményemtől — a magyar
Se tette volna ezt. Vigyétek!

Mikhá! (előre vont hajfűrteit nézvé.)
Ősz

Fejem! illy gyalázat — oh Simon!

Gertrud.

Eisz őt

Átkozhatod —

Mikhá! (magát rendbe szedvé.)

Fiannak sirja mellett

Fájdalma meghaladta a saját
Fájdalmamat. Jó éjszakát! te nagy
Sorsodban elvakult kevélyeszű,
Reszkes szerencsétől — jó éjszakát!
(Az őrizet közt eltántorog.)

Gertrud (merően néz utána.)

Reszkessek a szerencsémét? miért?
Gertrud királyné a szerencsétől legyen
Reszketni kénytelen —?

Hatodik jelenet.

Gertrud. Udvaronc.

Udvaronc.

A nagyúr.

Gertrud (haraggal.)

Ne még —! —

Jöjön.

Udvaronc (el.)

Gertrud.

Szerencsémétől —? (Kinéz az ablakon.)

Vitézi módra mégysz
Le, szép nap! — Ah, hol illy halál? eredj,
Eredj, utól nem érlek, — én csak asszony
Vagyok.

Hetedik jelenet.

Gertrud. Bánk. Tiborc.

Bánk (morogva lép be.)

Helyessen. Istenemre, az. —
Itt van Melinda, azt mondád Tiborc?

Gertrud (remegve földre néz.)
Bánk? a nagyur?!

Bánk.

Parancsolt a királyné. —

Gertrud.

En é? —

Bánk.

Igen. —

Gertrud.

Vagy úgy! — Igen. —

Bánk.

Parancsolj!

Gertrud.

A hitvesed —

Bánk.

Miféle hitvesem!

Gertrud.

Nagyur!

Bánk.

Való, hogy én házas vagyok;
De hitvesem nincsen —

Gertrud (egy ideig nézi, végre elsiet.)

Bánk (kardját félig kirántva.)

Jó angyalod

Sugallta ezt neked! — Tiborc! Tiborc!

Tiborc (ki Bánk bálnal jött, és hátul maradván,
szügleltben vonta meg magát.)

Uram! iszonyú ezen hideg magat-
Viselete!

Bánk.

Nagyravágyás, büszkeség,
Kecsegtetés, hízkelkedés, csupán
Csak csillogó fények; s hogy még is az
Asszonyt becsalhatják a bűn fenék
Nélküli mély mocsáriba — —!
Lelkemre mondom, a nevelésnek egy
Jó magja sem marad szívokbe meg,
Mivel növésökor mindjárt hevítő
Indulatoknak dögvészes szele
Kifújja mind. Szegény, szegény; de szánni
Méltó teremtmények! hisz ismerem
Én gyöngeségeket; de hogy illy nagyon
Ki legyen a romlandóságnak az
Tételtve, nem hihettem még soha. — —
Elöttem, esküszöm, szentebbek is
Lesztek ti, mint egy jó fiúnak a
Szülleitől maradt ereklje. A
Leheltelem fogom mérsékleni,
Nehogy törékeny erkölestök virágít
Lelöklje. Asszony! Asszony! Asszony! — — És
Ök ezt tudák! ezt ök is jól tudák!
Még is vasas marokkal körmötének a pök-
Hálóba. — Meg fogok tán nem sokára
Nektek fizetni, jó név gyilkolój! —
Egész szegény nemzetségem megölt
Nevébe kívánok majd számadást.
Oh, semmi sincsen olly gyalázatos,
Mint visszaélni az asszonyi gyöngeséggel!
Az alkotónak szentségébe rút
Törés ez — és kigúnyolása, hogy
A legesekélyebb férgecskének is
Teremte ótalomfegyvert, s csupán
Az asszonyok maradtak elfeledve.

Tiborc (a zugban térdre esik.)
Uram, bocsásd meg, mert nem tudja, mit
Beszél! Tudod, hogy ájtatos vala
Mindig: ha tán asszonyt nem ismert volna, ugy
Ó, angyal is leande földened!

Nyolcadik jelenet.

Gertrud. Melinda. Elöbbiek.

Gertrud.

Itt van!

Bánk (elfásulva.)

Melinda!

Melinda.

Kösd be a fejem

Bánk! (Felkiáltva.) Gyermekem!

Gertrud.

Nagyur! add vissza azt

Anyjának —

Bánk.

Anyjának?

Melinda.

Hol van Soma?

Bánk.

Biztos helyen.

Melinda.

Megölted?

Gertrud.

Istenem!

Bánk (eliszonyodva.)

Hyénaszívet vélni egy atyában!?

(Hirtelen kimutat az ablakon.)

Látjátok ott azon öreget?

Gertrud.

Hah! (Elfordul.)

Melinda.

Bátyám! —

Bánk.

Tömlöcbe vettetik.

Melinda.

Kezénél a fiam —

Bánk.

Ott, ott. Az elhanyagló nap nem ad
Olly tiszleltre méltó fényt maga
Körül, minő ezen öregnek fehér
Hajfürtein sugárzik. Oh, királyné,
Tekints ki, kérlek! Nézd, mikép halad!
Csak egy tekintetet! Így megy egy király,
Ki elvetette a királyi pálcát,
Mivel becsében nyomorultnak lelő. (Szemeit törli.)
Mikhá! tekints föl, látod e vizet?!

Gertrud (boszus elkeseredéssel.)

Távozzatok! —

Bánk.

Jobbágyaid vagyunk.

(Meghajtván magát, indulnak.)

Gertrud (Bánkhoz.)

Maradj te!

Bánk (falhoz tántorodva.)

Vége! Vége már neki!

Tiborc! vezesd hát asszonyod. Soká
Nem késem én is — úgy é jó királyném? —
Menj, menj, Melinda, ezen becsületes
Paraszttal, és ne szégyeneld magad —
Ó Jáderánál egykor igen sokat
Tett — menj csak! A nap elnyugtával az
Örvendezők is elnyugodnak.

Melinda (érzéketlenül áll s mellén levő szalagját té-
pegeti, végre földre veti.)

El-

Hervadnak a menyekzőben — kiholt az
Atyaátok — oh Bánk, látlak é megint?

Bánk (szorulva.)

Megint.

Melinda.

Igen — megint! mély siromon,
Tul a halál szép halvány angyala
Meg fog mutatni megint.
(Gertrudhoz fél eszelőküddéssel.)

Nevetsz, te kis
Ártatlan? Oh vesd el koszorúdat! az
Öröm csak egy pillantatnak szülöttje,
S anyjával együtt meghal. Él! az isten
Bocsássa meg, mit olly istentelen
Cselekedtetek velem. Nem volt italtok
Méreg; de elszáritá lelkemet. — —
Bánk, jőj hamar!

Bánk (öleli.)

Köszöntsd helyettem ősi
Váram — vezessen békével szerelmem!
Siess, Tiborc!

Melinda (rebegeve tántorg kifelé.)

Bánk, jőj hamar! csak egy
Két nyíllövésnyi — jőj hamar.

Tiborc (elvezetvén őt, égret tekint.)

Hamar! (El.)

Gertrud (szünet után.)

Bánk itt maradt?

Bánk.

Igen.

Gertrud.

A megsértetett, vagy a

Sértő? —

Bánk.

Igen, vagy nem, csak egyre megy.

Gertrud.

Adj számot —

Bánk.

Én? —

Gertrud.

Te, mint egy éjeli
Tolvaj, jövel foglalatosságaidból
Az udvarunkba vissza. Illik ez?

Bánk.

Nem.

Gertrud.

Te rangodat, sőt még enrangom is
Bemecskolád — szólj, hát ez illik é? — —

Bánk.

Nem!

Gertrud.

Levente! egy ártatlanságot el-
Zárván, gyalázatba kevertél — becsület
É ez?

Bánk.

Nem. Oh, az én becsületed
Melinda elbucszásával el-
Bucszott; Mihálbánnal, és fiammal
Elzárattott: ha még mi megmaradt,
Ezernyi sok szegény között hazámban
Felosztva van. — — Minek az is már?!

Gertrud (méltósággal.)

De türtesd

Magad! —

Bánk.

A becsületes kizoztatik,
Megostoroztatik, kipörkölik
Szemeit, s midőn minden kitelhető
Csapást kiállt, akkor török kerékben:
És így, ha későn is, megismeri,
Hogy ugyan becsületesest kell játszani,
De valóba lenni még is oktalanság.
Minő dicső ellenben böcstelennék
A sorsa, csak hogy tudja a közönség
Jó véleményét meghódítani:
Akkoron, azonkívül, hogy a becsület ál-
Orcája mellett büntetetlen el-
Követhet undokságokat, — vakon
A hír legemberibbnek szenteli,
Fő hivatalra lép; ottan rabol
Mindent el a szegény bohóktal, a hol
Akarja; minden emberek vele
Ohajtnak egybeköttetésbe lenni;
Gazdag, s hatalmas léte barátinak
Lehet javokra; sőt a mennyet is
Gyakorta úgy megnyerheti
Részére, gazdagságából kitellő
Több áldozattal, hogy sokkal becsesb
Lesz még előtte, mint azon szegény
Becsületes, ki semmit nem tud adni.

Gertrud.

Istentelen! távozz!

Bánk (közelebb lép.)

Nem. Avagy azt

Hiszed, hogy nem maradtam volna itt
Parancsolásod nélkül? meglehet — (Magában.)
Tán nem maradtam volna még is itt! — (Hangosan.)
Nagyasszonyom! Melinda helyett köszönni kell!

Gertrud.

Jobbágy!

Bánk.

Nem úgy van, asszonyom! — Én urad
S birád vagyok; míg a király oda
Leszen, királyod is vagyok —

Gertrud (csöngetyűhez akar nyulni.)

Bánk (elkapja és zsebébe rejti.)

Gertrud.

Udvar —

Bánk (kardját félig kirántva.)

Egy

Szót! Ül le! Hasztalan kiáltsz te most,
Mert nem szabad bejönni senkinek
Ezt úgy parancsolá Bánk bán, Magyar-
Ország királya.

Gertrud.

Bánk!

Bánk.

Bejártam az
Országot, és mindenfelé csak az
Elbúsulást találtam. Udvarod
Átkozza minden, és hazádfit —
Szerette jó királyunk, Endre! hogy

Fogod találni népedet? Te a
Lengyel hazát foglald el, s a magyart
Vesztet helyette most! — Midőn ti leg-
Először, asszonyom, hazánkba jöttetek,
A békeségnek édes istene
Pannóniára monda vészhozó
Nagy átkot, és a romlás angyala
Dörögte rá az áment.

Gertrud.

Ember! azt
Mondom, ne törj túl a korlátidon!

Bánk.

Egy szájjal, egy lélekkel azt kiáltá
Minden magyar hozzám: „Ez egynehány
Keserves esztendők alatt magyar
Törvényeink magyar hazánkon ugy
Fityegnek, a miképen egy pelengér
Oszlopra állítottan mocskos tettinek
Táblája”. —

Gertrud.

Oh hazug! miért nem ugy szól
A hír tehát?

Bánk.

A hír csak esztelen
Kongás — ha a hordó üres, leginkább
Kong; még is — a hír a királyi szék
Fő belje; ennek oltárára kész a
Magyar lerakni mindenét: való,
Hogy azt is a dicső udvarnokid
Emészti el; de hangzik is az ország
Négy része, megdicsértetésitől
A bőkezű adakozónak —

Gertrud (elbámulva.)

Talán ugy? —

Bánk.

Vak voltam én is udvarodba; de
Már látok. Egykor egy öreg paraszt
Akadt előmbe — szárazon évé
A megpenészedett kenyért. — Igaz s hív
Szolgája volt hazánknak — mondja — negyven
Esztendeig; de nyugalomra ment.
Miért? Helyet kellett csinálnia
Hazádfiának — (Összecsapja kezeit.)
Istenem! Istenem!

Egy tiszteletre méltó ősz kezébe, negyven
Esztendeig tett jó szolgálatért,
Szár az kenyért nyújtasz, magyar hazám? —
Türt a szegény. — Végtere egy követ
Hírül hozá, hogy itt miki esnek. Ál-
Köntösbe visszajöttem, és találtam —
(Fájdalmasan.)

Oh többet is, mintsem reménylhetek! (Szünet.)
Azt, büszke lélek, föl nem érted észszel,
Hogy gyermekem miért adám amaz
Öregnek? Asszonyom! ha útam innen
Hóhér kezébe vinne engemet? — —

Gertrud (elsárgulva az asztalra támaszkodik.)

Bánk.

Ugyan ne gondoskodjék egy eszes
Atya, gyermekéről? —

Gertrud (székébe rogyik.)

Bánk! mit akarsz velem?

Bánk.

Te engemet magadhoz hivatal
Szikrát okádó vérem éktelen
Dühében. Itt előszobádba láttam
Mikhált gyalázatján keserigeni —
Oh, egy tekintet, mely az ördögöt
Magát is arra birta volna, hogy
Egy megszorult szentet segíteni
Siessen. Így — odadtam a fiam; mert
Tudom, hogy ő előbb saját kezével
Megfojtja kedves hűga gyermekét,
Mintsem hogy azt csak tőle elvegyék. — —

Gertrud.

Itt is talán hibáztam még?

Bánk.

Neked

Csak egy szavadba kerülne, még is a hit-
Szegést előbbvalónak gondolád —
Neked csak egy kicsiny reményt vala
Szükség hazudnod — egy csekély ígéret
A zendülést elnyomhatná; de az
Erőszakos rimánykodás szokatlan
Nálad. Te hűveidnek a porig
Alázatosságokat véled, kik ugy
Mosolyganak, mikép parancsolod:
Nem látod azt, hogy többnyire a saját
Hasznokra egy kalitkát építettek
Ők büszkeségeden, hízkeléssel,
Hol elveszesz —

Gertrud.

Ha ugy találna lenni!

Bánk.

Azt, képzeléd, hogy isten vagy, mivel
Letérdepeltek hűveid, midőn
A láncokat read rakták? Magyar
Nem volt neked soha embered, mivel
Hallatlan Endrének idejéig az még,
Hogy a teremőjét kivéve, más előtt
Is térdre essék egy magyar.

Gertrud.

Ha a

Királynak a hitvesse nem nyer is
Alattvalójától becsületes maga-
Viseletet — add meg azt, leventá, az
Asszony személyinek!

Bánk.

A ki érdemetlen,

Hogy a szerette jó királyom áldott
Szívét kezében tartja; a ki lábat
Ad a bujálkodónak, és tovább
Az áldozatra így tekint le — ő,
Holott nem érlemes, hogy a saru-
Szíját megoldja; mert kenőcsli testét
Lelkét — —

Gertrud (megsértetett büszkesége legnagyobb dühével
felugrik.)

Gonosz hazug! ki tette azt? —

Légy átkozott Melindáddal! Legyen
Örökre átkozott azon kölyök, kit
Gyalázatoma szült Meránia!

Bánk.

Melinda jó nevét te hagyta az

Udvar gonosz nyelvére tenni: légy most Isten, hited el velök, hogy Melinda Bánk bánra érdemes, úgy leterdelek, S imádlak, én, kit ők nevetnek.

Gertrud (keszerűen.)

Ugy? —

Csak hadd nevéssenek; hisz a hasonló Történet életünknek azon szokott, És kedves izetlenkedéséhez

Tartozhatik, melly megneveltető —

Már ugy születettünk, mint a szegény

Emberbarátink kárán tapsolók:

Hiszen ha hét az utcán hétszer el-

Esett, azon szintannyiszor kacagjuk Magunkat el — (komoran néz Bánkra,)

s a szánás akkoron

Jő csak, midőn látjuk, hogy egyike

Többé felállni nem tud.

Bánk.

Szörnyeteg! kész Lennél te is kacagni? —

Gertrud (kiált.)

Emberek!

Kilencedik jelenet.

Otto. Előbbiek.

Otto (az oldalszobából jő.)

Néném! az istenért! (Megijedve.) Bánk bán! (Visszaszalad s becsapja maga után az ajtót.)

Bánk (hasztalan ügyekezvén a bezárt ajtón utána rontani.)

Kölyök! Hah!

Hogy e dühösség, melly a testemet

Emésztí, százezer mértékbe fussa

El lelkedet! hogy a kin, a maga

Egész valóságában csak csekélység

Legyen tulajdon kinaidra nézve! —

Az ételednél undorodásba jőj,

És fergesedjék az italod — gyötörjön

Éhséged annyira, hogy sirbul a

Halottakat kívánd kirágni! El-

Csufittatott árnyékom mindenütt

Kövessen, és véressen álljon ott,

A hol lefekszel, ott a hol fölébredsz!

Örökre átkozott légy, átkozott!

És átkozott a hely, mellyben születél!

Gertrud (Otto megjelenésekor undorodva rogyott székebe, majd az ablakhoz szalad; végre használni akarván az alkalmat, el akar sietni; de Bánk utolsó szavára, mint egy tigris, neki dühödvé, tört kap, és Bánkba akarja ütni.)

Hítvány, ne bánts hazámat!

Bánk.

Én? — Kerítő!

(Megfordulván kitekeri kezéből a gyilkot.)

Gertrud (sikoltva fut az asztalig.)

Bánk (utóléri s agyon szurja.)

Sziszegj — sziszegj, kigyó! te itt maradtál.

Gertrud (derogyl.)

Ah!

Bánk (merőn áll, reszketve egyenesíti ki újait — a tör kicsik kezéből, mellynek zördülésére felijed.)

Vége! Volt, nincs; de ne tapsolj hazám — Mert — reszket a boszúálló —

Kívül (zörgés s több kiáltás.)

Hamar!

Bánk (megijedve néz az ablak felé.)

Örvendj böcsületem! lemosta moeszkod

A vérkeresztség — oh Melinda! — Ki!

Ki! A tető mindjárt reám szakad. (Eltántorg.)

Gertrud (fől akar emelkedni.)

Meghalni — nem királyi széken — ah! —

Tizedik jelenet.

Gertrud. Myska bán.

Myska (még kívül kiált.)

Mentsd meg magad, királyné! Pártütés!

Ezt mondta a haldokló. (Bejő.) Istenem!

Késő!

Gertrud.

Nem érdemeltem — Gyermekek —

Hol vannak a gyermekeim? — Még ne is

Láthassam őket? — Endre — Gyermekek —

Myska (kezzei közé szorított süvegét ég felé emelvén.)

Uram teremtőm! hallatlan Magyar-Országban ily eset!

Gertrud.

Otto! (Kívül láрма; verekedés.)

Myska.

Zendülés!

Tizenegyedik jelenet.

Otto. Előbbiek.

Otto (berohan.)

Gertrúdod — ótalmazz, megölnek! Oh jaj! (Ordítva rogyik mellé, midőn meglátja.)

Gertrúdod! —

Gertrud (elfordított arcát földhez nyomja.)

Otto! Otto! — Gyilkosom!

Myska.

Otto? —

Otto.

Nem az! nem az!

Myska.

Oh, nagy királyné!

Igy kell kimulnod — ?

Gertrud.

Igy — ártatlanul — (Meghal.)

Petur bán (kívül.)

(Az egész nemet kiirtsátok!)

Myska.

Mit? az

Egész nemet? Hol vannak a király-

Piak? — Velem légy istenem! segíts! —

Azoknak élni kell! — Megmentenem —

Meg kell, kik egykor még királyai
Lesznek, fiamnak, unokáimnak is! (Elsiet.)

Otto.

Vigy el magaddal! Gertrud! Biberach!

Mért nem követtetek? —

(El akar menni; de szembe jönnek.)

Tizenkettedik jelenet.

Petur. Simon. Békétlenek. Otto.

Petur.

Megállj —!

Otto (visszaszalad, s Gertrudra borul.)

Segíts!

Simon.

Én nem megyek tovább! Hol van Melinda?

Petur (dühösen Gertrudra néz.)

Elég is. Itt hever már; s a dühös
Tenger magát örömmel engedi
Egy kis gödörbe elszorítani,
Csak ottan is zuzhassa a hajókat.
(Ottot megragadván felrántja, s egy békétlenhez lódítja.)

Föl, innen, ördög! úgy is számtalanszor
Térdeple sirva itt az emberi
Szeretet; de senki nem nyitott neki
Ajtót. — Keresztyének valának ők,
Kik csak tanúságul szemlétek az
Imádatott keresztre — látni, hogy
Ők is mikép feszegethessék az embert,
Először elrabolván mindenét.

(Kivül kürtölés, lármá.)

Simon.

Mi az?

Solommester (kivül.)

Ti csillapítsátok!

Otto (kiáltva.)

Szabadság!

Petur.

Kinokra hureoljátok!

Otto (kétségbeesve, midőn vinni akarják.)

Oh, hogy olly

Irtóztató legyen majd sorsotok
Egykor — legyen bár akkor a mikor —
Hogy a meráni csontokat siratva
A földből is kaparjátok ki, s mint
Megannyi szent ereklyét légyetek
Imádni kénytelenek — s hogy minden el-
Szánt törekedétek önvédelmetekre
Olyan sikertelen legyen s maradjon,
Mint kinozásom után esenkedétek.

(A Bánk által elejtett tört felkapja s magába akarja ütni.)

Petur (elkapván azt tőle, kitekint.)

Vágjátok össze! — A királyi nép!

Tizenharmadik jelenet.

Solom. Előbbiek.

Solom (katonákkal rohan be.)

Alattomos királyi gyilkosok! (Viaszkodás.)

Petur.

Hazudsz, hazudsz, istentelen gyerek!
Soha nem alattomos a magyar

Otto.

Szabadság!

Gertrúdom engedj meg — hisz elűz Magyar-
Ország. (Elszalad.)

Petur (kivágván magát, kiált társainak.)
Kövessetek!

Solom (dühösen utána fut, kiáltván a katonáknak.)
Kövessetek!!

Ötödik felvonás.

(Nagy királyi palota, mellyből hátul középen nagy bolt-
hajtás más terembe vezet, mell eleintén földig érő fe-
kete kárpittal van fődve.)

Első jelenet.

*Udvaronc. Nép. Utóbb a király. Zászlósok. Izidó-
ra. Asszonyok. (Mind gyászban.)*

Udvaronc.

A népet immár tartóztatni nem
Lehet a halott-nézéstül. A király, azt
Mondják, hogy a lovárul is lefordult —
De sérelem nélkül még is. Egyéb-
Iránt, barátim, a vén Myska bán
Legtöbbre ment; mert elayeré Zalában
Zelegelh jószágot, fiastul együtt.
Hm, mintha más szintegy megmenteni,
Nem tudta volna a királyfiakat.

(Kivül lassu zúgás hallik: „A király! a király!“ A
boltajtás kárpitjai kétféle nyílnak, mellyeket végig két
udvaronc tart. Látszik, mikép Gertrud királyi pompával,
nagy ravatalon koporsóban fekszik. Mellette az epekedő
Izidóra a királyfiakkal. A ravatalon állván, egy ideig
csöndes megnyugvással a sorsban, összekulcsolva kezét,
néz a halottra.)

Udvaronc (lassan a többihez.)

Szánom szegény királyunkat —

Király (meghallja; nehéz sohajjal hidegségre erőtetni
magát; lejö a lépcsőkön, gyermekeit utána indulni ész-
revevén, szivrehatólag üleli egybe mind a hármat.)

Izidóra.

Csak azt

Tudnám, ki volt azon gonosztévő! Oh,
Mert kész lehetnék e fájdalomban
Öngyilkosommá lenni! — Ah, való,
Hogy a királyné kedves nem vala;
De ezt ugyan még is nem érdemelte!

Király (ki ez alatt gyermekeit magától elhárítván,
azok Izidórához visszamentek, most elfogódva kijő előre.
Néhány zászlós követi.)

Udvaroncok (magok közt.)

Sír a király.

Király (hirtelen közükbe tekint.)

Ki mondta azt? — Nem ugy van.

Csak víz — (Tenyerével eltakarja.)

Udvaronc (tartózkodva közelit hozzá.)
Királyom, mért takartad el?

Király.

Mert nem szabad.

Udvaronc.

— Dehogyanem.

Király.

Én király

Vagyok.

Udvaronc.

De ember is —

Király.

Érzem. — A királynak

Kell látni minden könnyeket: magának
Könyezni nem szabad.

Udvaronc.

Ne kellne bár!

Király.

Ó isten. Istenit kívánva néz

Reája minden. Épen akkor sirhat a

Szegény, midőn királya; s a király

Nem látja azt meg a könyük miatt. — —

Gertrúdom! így kellett téged találnom!

(Székbe vánszorg s lebököl.)

Második jelenet.

Solom. Előbbieik.

Solom (mélyen meghajolván, véres kardot tesz a király lábaihoz.)

Engesztelődjél sorsoddal, királyom!

Elérte bosszuálló fegyvered

Karom által a gyilkost —

Király.

Ifjú vitéz!

Izidóra (égre vetett szemekkel.)

Oh, nyujts borostyánt bosszulónk fejére!

Solom.

Királyom azt parancsolá: siessek

Előre, mint győzdelmes érkezése hir-

Mondója. Tűzben, s vérben lettem itt

Mindent. Atyám is a királyfiakkal

Futott előmbé: alig kiülhettem el

Egy biztos ember által őket. Az

Apám kiáltá vissza még: „Megölték

Nagyasszonyunkat, és ártatlanul.“ —

Tüstént rohantam fel, s a gyilkos Otton Hercegre mondta épen a halált.

Király.

Ottó! tehát még ő is?

Solom.

Elfutott;

De nem tudom hová. A zendítők

Kitörték. Én nyomukban voltam a

Legényeimmel, és körül verék egy

Házat — meg is jutalmazám: azon

Vason Petur bán vére gőzölög.

Király.

Petur?

Udvaroncok (lassu zúgással viszonzózzák:), „Petur!“

Solom.

Királynénk asztalán ezen

Levelet találtam, hogy jövék.

Király (mohón elkapja a levelet, de halkán adja azt egyik zászlósnak.)

Zászlós (olvassa.)

„Glogonca:

1213 kilencedik hava 20kán, mint sz. Lestár napján.

„Áldás, s szerencse néked, nagy királyné!

Országod alsó részei nem sokára

Inkább mutatnak egy kovácsmühelyt,

Hol vízre lesz csak szükség a tüzet

Öntözni, mellyben most a kardokat

Edzik. Nagyasszonyom! vegyen kegyelmed

Kormányozásban más szabásokat —

Itt pártütéstől félhetünk. — Igaz

Ember tanácsol — Pontio di Cruce.

Templomvitézitek nagymestere,

S jóvoltotokból itt az illirok

Között királyi helytartótok.“

Király.

Ugy van!

Zászlós.

Mi van úgy, királyom?

Király.

Ó hibás; hiszen

Másképp nem ölte volna meg magyar.

Solom.

Az istenemre, a kit imádok, ősz

Atyám fejére esküszöm — magyarrul

El nem hiszem; mert az előbb a világ

Láttára tenné, mint alattomosan.

Király.

Remény! remény! becsületes hazug,

Melly egy ígéretet sem teljesít,

És végre gúnyolódva hagysz el ott,

A hol csak egy két könnyet tudhatunk

Hullatni éktelen kárunkon. —

Solom.

Engedj!

(Elsiet s bevezeti Simon bánt.)

Harmadik jelenet.

Simon bán. Előbbieik.

Solom.

Ez itt az összeesküettek közül

Egy. — Lásd, mit tévő lesz. (Hátra áll.)

Király.

Háládatlan!

Simon (kard nélkül, szomoruan.)

De hátha még is —

Király.

Látod ott!

Simon (megilletődve néz a halottra, azután fejével int.)
Igen.

Király.

Minden tökéletességgel ruházta
Fel őt az ég s természet — benne [csak.]
A halhatatlanság nem volt meg: itt
Kétségbe lévén, azt irigyelétek.

Simon.

Mi? Uram, király!

Zászlós.

Petur.

Simon.

Petur? Esküszöm,

Hogy nem Petur bán ölte meg a királynét.

Zászlós.

Pártos!

Simon.

Talán az sem vagyok —

Zászlós.

Miért

Vagy elfogatva?

Simon.

Az való; de én

Csak a folyó szerint usztam. Petur bán
Gyűlölte a királynét, s még is: a
Midón öreg bátyám rimánykodék,
Hogy várakozzanak csak addig, a míg
Ő a királynével beszélene —
Megtette még azt is Petur; de egy
Kevés időre Mikhált láttuk a
Tömlöcbe kísértetni — melyre az
Egész gyüleket összehaborodva
Rontott ki, s megszabadítá.

Király.

S a királynét?

Simon.

Már halva leltük —

Király.

És Ottó?

Simon.

Petur bán

Halált kiálta gonosz fejére. Ez
Ifjú vitéz betört ránk akkor, és meg-
Mentette. — Majd Peturtól elszakadtam. —
Mentemben egy fődél alatt nyögést
Hallottam: épen az volt ez, kihez
Nagyasszonyunk — mint e polgár maga
Vallá ki — hét ezer márk aranyat adott
Ki bérbe. Otto azt erőszakosan
Ragadta tőle el; magát pedig
Halált hozott sebbel jutalmazá.

Király.

Gertrúdom! — Otto! —

Simon.

Hogy Peturt veszély

Közt lenni hallám, védelmére mentem;
És e vitéz ifjú ott elfogott — —

Király.

Háládatlanok! Ne szóljatok!
Miért akartok már megfosztani
A holtakérti bánatomtól is? —
Vigyétek el!

Negyedik jelenet.

Mikhál bán. Soma. Előbbiek.

Mikhál (a kis Somával jó.)

Király — — Uram — —

Király.

Te is?

Mikhál.

A jó nevében összerontatott
Ősz én vagyok. Hogy ezt meg kelle érnem! —
Ha egykor ősz hajad leszen, fogod
Érezni, hogy minő keserves annak
Bemockolása. — A mohádk el-
Vették szerencsém, nyúgalmam, fiam —
Azt gondolám, hogy mindenem: nem! én
Még nem valék szegény. Gertrúdom azzá
Tett.

Király.

Mit beszélsz?

Mikhál.

Késő vénség fehérlik
Fejemen — moesok nem volt rajtam soha
Más, mint kiontott vére a haza,
És szent igazság ellenségének:
Most mint közönséges tolvaj vitettem
Tömlöcbe, és a külső nemzetet
A nélkül is megúttál nép szeméttel
Dobála; és ezt Gertrúdom tévé,
Mert nem akarám testvéremet megölni.

Simon.

Érettem ennyit —

Mikhál (elragadtatva.)

Fiamért annyit! oh

Simon, hogyan feledhetném el azt? (Öleli.)

Király (magában küzdve.)

Utálatos beszédek! lopjátok
Csak a szememből minden könnyeket
Ki, mellyek oly édesen törlik a
Fájdalmamat szívemből el. Miért.
Kell félelemnek a bánat helyére
Férkezni? Meg volnék rabolva? meg? —
Oh félre, félre! a nyájás halott,
Melly fekszik oly vig ábrázattal ott,
Nem törhető ki azon véd támaszot,
Mellyhez királya úgy ragaszkodott.
Vigyétek el! Vigyétek el! Hazudnak! —

Mikhál.

Igen! megyünk. — Állandóság, öcsém,
Nincs e világon. Átok fekszik a
Bojótí Mortundorf fajon! — Minek-
Előtte mennénk: király, ne ez.
(Somát elébe vezet.)

Melinda gyermeke. Atyja adá ide;
Csak Endre az, kinek kezére bízni
Bátorkodom. (Megöleli a gyermeket.)

Ha az anyád kérdezi,
Hogy hol vagyon Mikhál? mond meg, hogy ő
Simonnal elment számkivetésbe. Élj!

(Menni akarnak.)

Ötödik jelenet.

Bánk bán. Előbbiek.

Bánk (egész elszánással.)

Hová? (Meglátván Somát, a király mellől elkapja.)
Szerencsétlen, mi vitt ide?

Udvaronc (félre.)

Bánk!

Bánk.

Gyermekek, szerette gyermekek!

(Körül néz.)

Mi bennem ilyen bámulásra méltó?
Zavart eszem? nem. Borzadó hajam?
Király! Magyarság! Jól emlékezem,
Hogy atyja vétke végett egykor a
Kis Béla elvesztette két szemét —Mikhál (hirtelen magához kapván Somát, mindkét
kezével elébe szorítja.)

Gyermek! (Mind zúgnak.)

Bánk.

Király! Gertrúdodnak koporsó-
Aljára vágom a hatalom jelét —

(Nyakláncát oda veti.)

Ott van. Vöröslík is még vére rajta. (Nagy zúgás.)

Izidóra (boszut szomjazása elalutott reményivel a testre hanyatlik.)

Oh!

Király (elfödött ábrázattal az asztalra borul, s onnan
mehéző sohajjal székébe sikauldik.)

Bánk.

Vége. —! —

Mikhál.

Meg van a bojóti faj
Átkozva — eltört végső fámasza!

Bánk.

Szükségtelen beszélni tetteit:
Főlért az égre a sanyargatott
Nép jajgatása, s el kellett neki
Akár mikép is esni, hogy hazánk
Ne haljon el polgári háborúban.

Király.

Polgári háborúban —

Bánk.

Zendülés

Lappanga mindenütt, s csak ő vala
A gyűlöletnek tárgya: a legelső
Magyar, ki hazáját kedveli,
Megtette volna rajta áldozatját.

Király.

Magyar?

Bánk.

Vagy azt hiszed, hogy az engedi,
Mint egy kifestett kép, magát néhány
Szoros vouás közé szorítani? —
Nagy volt azon hatalom, mellyet kezembe
Tettél le. Itt dörgött markomban egy
Ország fölébe mért mennykőcsomó;
S még is kezét csókoltam volna a
Gyilkosnak, a ki véretem megölte,Csak azért, mivel hogy gyűrűjére egy
Rangbéli cimér volt fölmetszve? —

Király.

Gyilkos?

Bánk.

Az. Több. Ha tiszser, harminszor megölt,
Ha kincsemet rabolta el, ha széllyel-
Szaggatta gyermekimet, feleségemet —
Még tán megengedhettem volna; de
Ő jó nevét öle meg nemzetemnek
Rút öcsese által, s a feláldozott
Beesületet küzte udvarából.

Király.

Hallgass! (Magában küzdve.)

Ez a győzelmi pompa, melly
Galicziából jöttömet fogadja?

Reszketni kell Endrénének hitvese

Holt teste mellett önmagyarjító!

Gertrúdom, ennyit érdemeltem én,

Hogy győzedelmes jöttöm ünnepén

Romlásodat könyeznem sem lehet! — —

(Hangosan.)

Vigyétek el, míg el nem érkezik

Birája!

Bánk.

Az te nem lehetsz, szerette

Királyom! Árpád és Bor vére közt

Folyó dologban bíró csak Magyar-

Ország lehet. Jobban be van neved

Mocskolva, mint enyém. (Kimutat az ablakon.)

Nézd azt, amott

Hurcollatik Petur bán és egész

Háznépe lófarkon. S azt kurjogatják,

Hogy: éljen a király!

Király (az ablakhoz akar, de véletlen Solomon a-
kadt meg szeméi.)

Solom.

Uram király!

Ezt, istenemre mondom, nem tevém. (Elsiet.)

Bánk.

Azok tévők ezt, a kiket te külső

Földekről országodba csodítél.

Mint pártosok feje, és nagyasszonyunk

Gyilkossa úgy ölettetett le, és

Midőn alig mozogva ott hevert,

Házára törték ismét, és nevedben

A gyilkolásért e boszút veszik:

Holott csak én öltem meg a királynét!

Király (maga elébe néz.)

Még azt akarják, hogy kivessem itt

A kedvesért mély fájdalommat

Szivemből, és egy pártosan kesergjek! —

Bánk.

Midőn te bátyád, Elmerik király,

Ellen kikelvén. Kheenevárban el-

Zárattatál; jut é eszedbe még,

Mit szenvedett ő érted? és ezen

Egész az örülésig téged kedvelő

Ember hideg gyanúból vesztél el

Irtóztatólag éltél, s háza népét!

Pedig én, csak én öltem meg a királynét!

S o l o m (visszajő.)

Késő! kiszenvedett már — gyermekit.
Kérdezte. Egy átkot nyögött ki még
Nagyasszonyunkra, és az alattomos
Gyilkosra; téged áldott csak királyom,
És a hazát — többé nem hallhatá
Szavunkat és — lelkét kiadta ott.

Király.

Tépjétek el csak mind mellőlem azt,
A mellyhez a sors édesen ragaszt —
Tépjétek! én is embernek születtem.

B á n k.

Petur engem átkozott alattomos
Gyilkosnak —

M i k h á l.

És a nagyasszonyt.

S i m o n (magában, sohajtva.)

Petur! —

Király.

Nincs senki a jelenlevő levették
Közül, ki e szennyet nagyasszonyán
Nem undorodnék hagyni? Senki sincs?

M i n d (gondolkozva szegzik le szemöket.)

B á n k.

Petur engem átkozott alattomos
Gyilkosnak — ám de őt is átkozá!

Király.

Nincs senki a jelenlevő levették
Közül, midőn, Árpád s Bor vére közt
Folyó dologban bíró csak Magyar-
Ország lehet? Hiszen ugy szerettek
Titeket szüntelen, mint szintén magam.
Minden javam tincetek engedém,
Királyi székeim koldussá tevém —
Azt hittem: a jobbágnak csak legyen;
Ugy addig a király se lesz szegény!
Szegény, szegény király! be megcsalatozál!

(Könyús szemekkel elfordul.)

I z i d ó r a (sirva fakad s kitakarja Gertrudot.)

Nézzétek e halottnak arculatját:
Hol itten egy hamis vonás? hol itten
A gyáva lélekismeret nyoma?
Ezen szelid arcával hagyja el
Az összebékült ellenségeket
A békitő vitéz, — ezen mosolygó
Vidám ajakkal hagyja a zarándok
El jóltevőit, és ezen vonással
Megy vissza egy eltévelyettnak a
Vezére kedves kunyhójába. — S egy
Se volna?

Király (magában.)

Nincs, egy sincs! Jobban remeg
Előtte minden, mint előttem. Endre!
Te gyöngö Endre! (Kardot kap föl.)

Magyarok! második

Endrét tehát lássátok víni meg
Holt hitvesének jó nevére. (Bánkhoz.) > Állj ki!

B á n k.

Királyom! én veled nem harcolok!
Szent vagy te én előttem — istenem,
S hazám után a legszentebb.
(Kardját leoldván, elébe teszi.)
Megölhetsz.

S o l o m (tisztellel előlép.)

Tehát velem!

Király.

Fiam!

I z i d ó r a.

Segítsd vitézedet,
Elköltözött! —

B á n k (merően nézi.)

Kedves fiú! miért
Akarod fejed bezúzni egy gonosz
Asszony miatt? Szánd e tüzet hazánknak.
Kétségbe kellene esnem, hogy ha egy
Meráni asszonyért hasítanék
Illyen nemes szívet ketté. Eredj! —

S o l o m.

„Ártatlan“, ezt nyögé utolszor az
Elhunyt szerencsétlen: hallotta ezt ősz
Atyám — az ő szavára megvívok.
Jerünk!

B á n k.

Jerünk, szegény buzgólkodó!
(Kiindulnak.)

Hatodik jelenet.

M y s k a b á n. Előbbiek.

M y s k a (sietve jő.)

Fiam, hová?

— S o l o m.

Megvíni a nagyurral
Nagyasszonyunk halálaért.

M y s k a.

Megállj!

Az orozva gyilkoló hát ő?

B á n k.

— Orozva?!

M y s k a.

Igen; mivel hogy a nagyasszonyunk
Ártatlan.

Király.

Az?!

M y s k a.

Semmit nem is tudott

Ottónak izellenkedésiről.
Mehittje Biberach, ki a saját
Házamba halt meg, azt vallotta. Ő
Hürgése közt tévé az újait
Keresztre, és lelkét kiadta e

Végszóval: „Esküszöm, hogy a királyné Ártatlan! Ó mindent tudott — bizony Mindent tudott! az ördög is igazat Mondana halála óráján, bizonynal.

Solom.

Ugy hát megátkozott legyen, ki a nemes Kardot bemártja egy alattomos Gyilkosnak a vérébe — (Félre veti.)

Király.

Oh igaz!

Ártatlan ő! ártatlan áldozat! — Mindent bocsáss meg, vérző szív, csak ezt Ne hagyj magadtul elrabolni.

Zászlós.

Örök!

Vigyétek el fiával együtt!

Mikhal.

Fiát is? ezt bocsátai nem fogom. Király! Király! ne hagyj el e szegény Árvát; vagy a minő igaz, vagy isten Van, mintsem ő az ősi szokásnak áldozatja Legyen — hüvelykemet nyomom fejé- Lányába inkább —

Király.

Nem — nem áldozott Le szennyel a nap szent koronám fölött. Ártatlan ő! Király, férj és atya!

Mikhal.

Legy atya hát e gyermeknek, király! — Magyarok! velem jó számkivételbe, és Öcsémmel, e szegény kicsiny — mindenét Itt hagyja nektek, csak az egy életért Rimánkodik.

Király.

Nem a tiéd —

Mikhal.

Enyim;

Melinda, s atya bizta rám: nem is Adom ki senkinek. Tűz, víz, veszély, És gyilkosok közt is karomon viszem, És rongyokat, s kenyért fogok neki Koldulni. Ez szegény nem vétkezett, mint Az atya, — ezt fogom kiáltani — Magyarok! nem ölte ez meg a királynét, Nem pártütő ez, mint atya: oh, Engedjete csak egy arasznyi helyt Ez árva gyermeknek, hová fejét Hajthassa — (Zokog.) Kérlek! adakozatok Ezen kis vértanúnak. — Oh!

Király (mély gondolkodás után halkan szól.)

Vigyétek

Csak félre egy kissé —

Bánk (ki mindedig oszlop gyanánt állott, földre szegzett szemekkel; most hirtelen felkapja kardját.)

Ki? Mit?

Zászlós.

Hah! Kardot

Emelt —

Udvaroncok.

Királyi gyilkos! el vele!

(Hirtelen messziről pásztori síp hallatszik — mind közelebb közelebb. Álmélkodás.)

Bánk (karja elcsuklik, kardra támaszkodik, de az is végre kisikamlk alóla, s földre esik, mellynek zördülésére, mintegy álombul ébred föl.)

Mikhal! Simon!

Simon (ki, földre szőgezve szeméit, csak hallgatja.)

Melinda éneke.

Bánk (fájdalommal.)

Melinda! — Sirján ezt fujassam, így Enyelge sokszor. Oh, Melinda! eltűnt — A szép idő — te fújadsz siromon.

Király.

Gertrúdomé! (Mintegy magát elfeledve siet a holttest felé; de szemébe akad Tiborc.)

Hetedik jelenet.

Tiborc. Előbbiek.

Tiborc (ki kevéssel előbb jött, szünetbe huzza magát.)

Király.

Ki vagy?

Bánk (oda tekint.)

Jaj! ismered te?

Nem ismerem — nem ismerem.

Tiborc (csak ott marad.)

Tiborc.

Bánk.

Nem igaz. Tiborc ez nem lehet. Tiborcnak Beesületesb s nyílt volt kekintete. Hol van Melinda?

Mikhal, Simon (megrémülve.)

Melinda?

Tiborc (kucsuját rájga.)

Hol?

Bánk.

Hová

Tevéd? Ki ott az, a kit erre hoznak Olly lassan! (Merőn néz ki az ablakon.)

Oh, hogy egy zivatar le nem Csavarja szemfödélét arcáról! Éktelen Lakója a pokolnak, mit gyötörsz?

Tiborc.

Ha kénytelen —

Bánk.

Mit? Ugy? — Te sirsz? Na hála

Istennek, a míg sírnak az ördögök,
Addig talán az emberiség örülhet!

(Távozni akar. Néhány jobbágy összekötött botokon hoz egy betakart halottat, és a szín hátulja közepén leteszik. Bánk visszarezen. s a parasztokat mint ismérteseket merőn nézi.)

Izidóra (nagy váraozással egy lépcsővel alább jó a ravatalról.)

Bánk (reszkető kézzel vonván le a szemfüdelet — nem hisz szemecinek, és elcsukló inain erősen akar megállni.)

Izidóra (öröm s fájdalom közt Gertrudra borúlni viszszaesiet.)

Melinda!

Bánk.

Oh, felelj te mindenütt
Jelenlevő! ki tette ezt? (Lerogyik előtte.)

Mikhály, Simon.

Melinda!

(Oda futnak, és mögötte térdre esvén, ráborulnak.)

Király (ki az alatt visszament az asztalhoz.)
Ki tette ezt?

Tiborc.

Azt kiabálták azok,
Hogy „Éljen Otto — nénje bosszulója“!

Király.

Ottó!

Tiborc.

„Hogy a határon várja őket
Ottó jutalmazással“.

Király.

Mindenütt

Ottó! az, a kit én olly anyyira
Szeretni kénytelen valék — kiért
Szintén alattivalóim gyűlölést
Vontam magamra — Otto! átkozott!
Örökre zárva lesz előttd az
Országom!

Bánk.

Oh, hogy néked is csak egy
Volt életed, te is hogy sebhető
Valál! Hol a köny, a melly ennyi kárt
Föl tudna olvasztani? Szaggassatok
Homloktokon sebeket, s vért sirjatok;
Letépetett az istennek remekje.
(Somát, ki anyja fejénél térdel, magához vonja.)
Gyermek! te is sírsz? — könnyű a te könnyed,
Mint egy határtalanságban repülő
Porszem: te kis szegény, hiszen nem is
Tudod, mitől fosztottak meg — nem — oh!
Melinda, serkenj föl; hisz ismered
Te Bánkodat — nem ezt akartam én —
Nem ezt! — siket ful — szem homályosúl —
Hasadj ki sziv —

Simon.

Melinda! nincsen a
Testvéreid számára egy nyögésed? —

Világot érő szép szemed behunytt —
Melled hideg, mint a márvány — nem éleszt
Többé föl egy jajszó sem tégedet?

Mikhály.

És még is ez még hátra volt! Ezért
Kellett kifutni a hazánkbul? Ezt
Még hátra hagyták a mohádik! —
Miért hogy egy mennydörgés nem csapott
Le jó fiam gödrébe, hisz a keservek
Is édesebbek otthon a hazában!

Király.

Szólj!

Tiborc.

Rám parancsolt, hogy vigyem haza.
Kevés idő mulván körülvevők Bánk
Házát. Tüzet hánytak minden felé.
Nagyur rokonjait lángok közélé
Szórták — alig tudam szerette asszonyom
Testét kimenteni. Még élt akkor egy
Kissé — csak azt mondá: „Bánkomhoz“, és
Én eltökélém, hogy hozzá viszem,
Akár hol is legyen.

Bánk (szemei előtt kapkodva.)

Itt — itt — itt világ.

A könnyek eltakarják azt előlem.
Nincs a teremtésben vesztes, csak én!
Nincs árva más több, csak az én gyermekem!

Király (magában indulatoskodik.)

Nincs? — — Mostan érzi veszteségemet.
Ő boldog ember, enyhülést szerzethet;
Szabad folyáson uszhatik dühé:
Hallgatni kell nekem — király vagyok.
Fájdalminak lehetne istene;
De ember is lehet ha tetszik: én
Isten vagyok csak lenni kénytelen;
Azonban emberré lennem tilos.
Ti, a kik olly halványan állatok
Körülttem — itt, ártatlanul megölt
Szerette hitvesemnek teste mellett —
Kérdez királyotok, hogy mit tegyen
Most ő — ?

Izidóra.

Igazságot, az árván hagyott
Királyfiak nevében.

Myska (halkan.)

Vannak olly
Esetek, hol a kegyelem irtóztatóbb.

Bánk.

Az ég siket fájdalmimra —
Végsemmiség az én ítéletem —
Az isten engem büntetésre nem
Tart érdemesnek — az angyal, melly jegyezte
Botlásaimnak számát, illy következést
Huzó legelső lépésemkor el-
Rémült dicső helyén, és félre fordult —
Könyüs tekintettel törölte ki
Nevemet az élet könyvéből.

Király.

Csak egy
Szót most — mulandó egy szót; és oda
Ő visszahozhatatlanul! Megáll
Egy szóra a természetnek folyása.
Atyám! halálos ágyadon nyögéd
Még gyermekid fülebe: „Legnagyobb
Fájdalmatokban is királyi széktek
Előtt jelenjék meg tekintetem,
És intsen emberi uralkodásra.“

(Nyájasan visszafordul; de Gertrud látásán fellobban, mi-
dön Izidóra a lépcsőken félig lejtött, mintegy könyö-
rögve a királyfiakkal.)

Ottan hever meggyilkolt hitvesem,
És gyilkolója azon törvényeket
Tapodta, mellyek édes tartományimat
Zöldeltetik. Buzogj te meglopattatott
Szív, árva gyermekid kiáltanak!
Serkenj föl összerontatott igazság;
De én elégtételt veszek. — Vigyétek!
(Merőn néz maga elébe.)

Tiborc (csak egy lépéssel előbbre jő, s térdre esik,
és rémülve kiált.)

Uram! beteg feleségem s éhező!
Őt gyermekem kínos nyögése az
Istennek irgalmaért fölmenő
Végső fohászkodásodat ki fogja
Zavarni a mennyekből, ha megölöd
Most gyámjokat.

S o l o m (szánakodva Bánkra mutat.)

Nézd, uram, e csüggedést! — Király,
A büntetés már ennek irgalom.

Király (semmire sem figyelmez.)

Nincs a teremtésben vesztes, csak ő —
Nincs árva, ugymond, csak az ő gyermeke.
Irtóztatón büntetted, istenem!
Jól értelek; ki vetted a kezemből
Pálcámat; — én imádlak! — Így magam
Büntetni nem tudtam — (magában) nem mer-
tem is — — (Hangosan.)
Magyarok! előbb mintsem magyar hazánk —
Előbb esett el méltán a királyné!

I z i d ó r a (a lépcsőn hagyja a királyfiakat, s Gertrudra
borul.)

Gertrúd! a gyilkos szabad!

M i k h á l.

Szabad!

B á n k (alig érthetőleg.)

Engedd meg illendően eltemettetnem.

S o l o m (mély tisztelettel hajtja meg magát. Mindenek
azt követik, s kardjaikat a király előtt lerakják.)

Király.

Magyarok! Igen jól ismerem — szeretnek,
Enyimek! — Hogy illy nemes szivekkel egybe
Férkezni nem tudtál, jó Gertrud!!

(Fel akar sietni a holthoz; de elébe akadván a lépcső-
ken álló gyermekei, azokat átölelvé letérdel.)

V é g e.

J e g y z e t e k.

1) Jelen dráma mind a budai, mind a pesti magyar színpadon olly nagy tetszéssel
adatott, hogy gyűjteményemben közlése által kedves dolgot vélek tenni szives olvasóim előtt.

2) A kiadást változatlanul az 1821diki nyomtatás szerint eszközölém, csupán némely
helyesírási eltéréseket módosítván.